

ingediend op **1274** (2021-2022) – Nr. 2
25 november 2022 (2022-2023)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Freya Perdaens en Tinne Rombouts

over het voorstel van resolutie

van Mieke Schauvliege, Steve Vandenberghe, Meyrem Almaci,
Bruno Tobback, Johan Danen en Hannelore Goeman

over de vermindering
van de hoeveelheid wegwerpplastics
en de snelle invoering van statiegeld
op drankverpakkingen

Documenten in het dossier:
1274 (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Stijn De Roo, Tinne Rombouts;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Staf Aerts, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Hoorzitting van dinsdag 18 oktober 2022	5
1.	Presentaties door de sprekers	5
1.1.	Presentatie Bond Beter Leefmilieu en Recycling Netwerk Benelux .	5
1.2.	Presentatie professor Jana Asselman van UGent.	9
1.3.	Presentatie van Algemeen Boerensyndicaat en Boerenbond.....	11
1.4.	Presentatie van Hagar Ligtvoet van het Nederlandse Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	13
1.5.	Presentatie van Pieter Elsen, indiener van het collectieve verzoekschrift over statiegeld op blikjes en plastic flesjes voor minder zwerfvuil in de natuur.....	14
2.	Vragen door de leden	18
2.1.	Tussenkoms t van Mieke Schauvliege	18
2.2.	Tussenkoms t van Steve Vandenberghe	18
2.3.	Tussenkoms t van Tinne Rombouts	20
2.4.	Tussenkoms t van Freya Perdaens	20
2.5.	Tussenkoms t van Leo Pieters.....	21
2.6.	Tussenkoms t van Gwenny De Vroe	21
3.	Antwoorden door de sprekers.....	22
3.1.	Antwoorden door Rob Buurman	22
3.2.	Antwoorden door Tycho Van Hauwaert	24
3.3.	Antwoorden door professor Jana Asselman.....	25
3.4.	Antwoorden door Hendrik Vandamme.....	25
3.5.	Antwoorden door Pieter Verhelst.....	26
3.6.	Antwoorden door Hagar Ligtvoet.....	26
3.7.	Antwoorden door Pieter Elsen	28

II.	Hoorzitting van woensdag 19 oktober 2022	29
1.	Presentaties door de sprekers	29
1.1.	Presentatie van Fost Plus	29
1.2.	Presentatie van de OVAM	31
1.3.	Presentatie Comeos.....	35
1.4.	Presentatie van VVSG.....	39
2.	Vragen van de leden	42
2.1.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	42
2.2.	Tussenkoms van Steve Vandenberghe.....	43
2.3.	Tussenkoms van Freya Perdaens	44
2.4.	Tussenkoms van Wilfried Vandaele.....	45
2.5.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	45
2.6.	Tussenkoms van Gwenny De Vroe	46
3.	Antwoorden van de sprekers	47
3.1.	Antwoorden door Ann Nachtergaele (Fevia).....	47
3.2.	Antwoorden door Wim Geens (Fost Plus)	47
3.3.	Antwoorden door Nathalie De Greve (Comeos)	49
3.4.	Antwoorden door Christof Delatter en Roeland Bracke (OVAM) .	49
3.5.	Antwoorden door Loes Weemaels (VVSG)	51
	Gebuurkte afkortingn	54
	Bijlagn: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op dinsdag 18 oktober en woensdag 19 oktober 2022 hield de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie twee hoorzittingen over het voorstel van resolutie van Mieke Schauvliege, Steve Vandenberghe, Meyrem Almaci, Bruno Tobback, Johan Danen en Hannelore Goeman over de vermindering van de hoeveelheid wegwerpplastics en de snelle invoering van statiegeld op drankverpakkingen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1274/1).

Op 18 oktober 2022 waren volgende sprekers te gast in de commissie:

- Tycho Van Hauwaert, expert Circulaire economie en zware industrie, Bond Beter Leefmilieu;
- Rob Buurman, directeur Recycling Netwerk Benelux;
- Jana Asselman, assistant professor UGent;
- Hendrik Vandamme, voorzitter Algemeen Boerensyndicaat;
- Pieter Verhelst, lid van het hoofdbestuur van Boerenbond;
- Hagar Ligtfoot, afdelingshoofd Afval, Recycling en Europees CE-beleid, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Nederland;
- Pieter Elsen, eerste indiener van het collectieve verzoekschrift over statiegeld op blikjes en plastic flesjes voor minder zwerfvuil in de natuur (*Verzoekschriften* VI.Parl. 2021-22, nr. 45).

Op woensdag 19 oktober 2022 waren volgende sprekers te gast in de commissie:

- Wim Geens, CEO Fost Plus;
- Steven Boussemaere, director Innovation & Business Development Fost Plus;
- Christof Delatter, waarnemend administrateur-generaal OVAM;
- Roeland Bracke, beleidsmedewerker UPV, OVAM;
- Nathalie De Greve, director Sustainability, Comeos;
- Marie Van Breusegem, advisor Sustainability & Circular Economy, Comeos;
- Loes Weemaels, projectmedewerker Verpakkingsafval, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG);
- Ann Nachtergaele, directeur Milieu & Energie, Fevia Vlaanderen. Fevia Vlaanderen had op voorhand een geschreven standpunt bezorgd.

De bij de toelichtingen gebruikte presentaties, samen met de studie van OVAM over de hoeveelheid zwerfvuil en het sluikestorten in 2021, zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergaderingen werden als hybride vergaderingen georganiseerd.)

I. Hoorzitting van dinsdag 18 oktober 2022

1. Presentaties door de sprekers

1.1. Presentatie Bond Beter Leefmilieu en Recycling Netwerk Benelux

Tycho Van Hauwaert ziet twee hoofdredenen om statiegeld in te voeren. Op de eerste plaats zwerfvuil aanpakken. De Vlaamse doelstelling van een daling van het zwerfvuil met 20 procent tussen 2015 en 2022 is niet gehaald. De enige oplossing is een statiegeldsysteem, een performant systeem dat zijn effectiviteit bewezen heeft. Een tweede reden is de klimaatimpact van verpakkingen reduceren. Door de gescheiden inzameling van het statiegeldsysteem ontstaan er zuivere afvalstromen die gemakkelijker kunnen worden gerecycleerd. Het aandeel herbruikbare verpakkingen daalt al jaren in België. De logistieke ketens die ingesteld worden voor het statiegeldsysteem kunnen ook voor andere verpakkingen gebruikt worden. Een voordeel is ook dat verpakkingen terugbrengen mensen naar de winkel lokt.

1.1.1. Europese doelstellingen

Op Europees niveau zijn er al een aantal belangrijke directieven: op de eerste plaats de Wegwerpplasticrichtlijn. Tegen 2025 moet 77 procent van de plastic flessen gescheiden ingezameld worden, in 2029 90 procent. De Europese Commissie geeft de suggestie om daarvoor een statiegeldsysteem in te voeren. Ook de Verpakkingsrichtlijn legt twee duidelijke doelstellingen op: tegen 2025 50 procent en tegen 2030 55 procent van alle plastic verpakkingen inzamelen en recycleren. De Europese Green Deal stelt dat alle verpakkingen tegen 2030 herbruikbaar of recycleerbaar moeten zijn. Dat heeft een praktische invulling gekregen in het Europese actieplan Circulaire Economie, waarin staat dat lidstaten herbruikbare verpakkingen moeten stimuleren, eventueel via de logistieke ketens van het statiegeldsysteem. De Verpakkingsrichtlijn wordt nu herzien. In de nieuwe richtlijn kan Europa een minimumpercentage herbruikbare verpakkingen opleggen, alsook suggereren om een statiegeldsysteem op blikjes te introduceren.

1.1.2. Voorbeelden uit het buitenland

Recent beslisten Oostenrijk en Vlaanderen zich aan te sluiten bij de veertien landen met een statiegeldsysteem. In die landen is het inzamelpercentage van zowel blikjes als flesjes hoog, bijna altijd de 90 procent van de Europese doelstelling. In Noorwegen bijvoorbeeld bestaat een statiegeldsysteem sinds 1999. Uit de jaarrapportage blijkt dat er in 2021 1,6 miljard blikjes en flessen op de markt gekomen zijn. Per inwoner is dat ongeveer 312 flessen en blikjes. Uiteindelijk is daar bijna 93 procent van ingezameld.

Een veelvoorkomend argument tegen het statiegeld is de kostprijs van het systeem. Het Noorse systeem bewijst dat het eigenlijk geld opbrengt. Een klein deel wordt bekostigd via de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Het tarief daarvan wordt bepaald aan de hand van criteria, bijvoorbeeld of een verpakking recycleerbaar is of niet. Noorwegen heeft een gemakkelijk systeem namelijk de verpakkingen terugbrengen naar de winkel. Elke winkel die drankverpakkingen verkoopt, moet die terug inzamelen. Daarvoor zijn er heel wat automatische maar ook handmatige inzamelpunten. 90 procent van het afval wordt teruggebracht naar de 4000 automatische systemen. Een tweejaarlijks onderzoek toont aan dat 92 procent van de Noren dat extreem belangrijk vindt met als belangrijkste argument dat het goed is voor het milieu. Ze denken ook dat elk ingezameld blikje gerecycleerd wordt tot een blikje.

1.1.3. Brussel en Wallonië

In het Brusselse regeerakkoord van 2019 staat dat er een statiegeldsysteem wordt ingevoerd. Het parlement heeft daar al enkele hoorzittingen aan gewijd. In Wallonië heeft de verpakkingsindustrie met de politici beslist om een gelijkaardige deal als in Vlaanderen te sluiten, namelijk een daling van het zwerfafval met 20 procent of een statiegeldsysteem. Ook in het Waalse regeerakkoord van 2019 staat de invoering van een statiegeldsysteem. De minister van Leefmilieu heeft ondertussen beslist een studie uit te voeren naar de economische en sociale impact en de praktische aspecten, bijvoorbeeld hoeveel machines per vierkante meter winkel. Het zou best zijn een Belgisch systeem in te voeren.

1.1.4. Milieuresultaten blikjesinzameling en plastic flessen

Rob Buurman weet dat de recyclage in België best goed gaat, maar acht het aangewezen te kijken waar verbeteringen mogelijk zijn. Een belangrijke vraag daarbij is nagaan wat er niet ingezameld wordt en dus verdwijnt via andere kanalen: het restafval en het zwerfvuil. Ongeveer 27 procent van de blikjes wordt niet via de blauwe zak ingezameld. Hoe valt dat te rijmen met de hoge recyclagecijfers van

90 of 100 procent? Dat komt omdat andere metalen verpakkingen worden opgeteld bij de recyclagecijfers of door de rol van de verbrandingsovens. Een studie van de OVAM uit 2015 op basis van cijfers van Fost Plus maakte duidelijk dat op dat moment 51 procent van de blikjes echt gescheiden werd ingezameld. Alle andere percentages die toegekend werden aan recyclage waren niet via de blauwe zak ingezameld. Daarnaast zijn er nog enkele overschattingen in de recyclagecijfers. Een aantal producenten meldt zich niet aan bij het systeem. Er is ook onderrapportage. Bovendien wordt er ook heel wat in het buitenland gekocht. Dat leidt tot recyclagecijfers van 100 procent of meer.

Een bedrijf dat daadwerkelijk wil verduurzamen, wil zijn verpakkingsmateriaal terughalen zodat het opnieuw kan gebruikt worden in dezelfde verpakkingsvorm. Bedrijven zijn ook steeds meer bezig met can-to-can of bottle-to-bottlerecycling. Gerecycleerd aluminium gebruiken spaart 95 procent energie en is dus een grote stap richting klimaatneutraliteit. Voor bedrijven als Coca-Cola en AB InBev is dat dus belangrijk om hun klimaatdoelen te halen.

Als een bedrijf een blikje produceert en recycleert, blijft er van de massa aluminium na tien keer, wat ongeveer in twee jaar gebeurt, 40 procent van de oorspronkelijke hoeveelheid over. Als evenwel het inzamelcijfer met statiegeld verhoogt, en het laatste beetje via de verbrandingsovens terug wordt gewonnen, wordt ongeveer 99 procent van het aluminium gerecycleerd en blijft na tien cycli meer dan 90 procent van het aluminium over.

Het recycleert van plastic flessen wordt gebruikt om nieuwe plastic flessen te maken. De Belgische industrie heeft daarvoor evenwel ook recycleert van statiegeldlanden nodig. De Europese wetgeving bepaalt namelijk dat 95 procent van het recycleert van voedselverpakkingen moet komen. Dat kan momenteel niet bewezen worden met de blauwe zak dus moet recycleert uit Nederland of Denemarken aangekocht worden. Met statiegeld zal dat wijzigen en wordt het mogelijk de EU-doelstelling van 90 procent te halen.

1.1.5. Vergelijking studies

Hoewel de doelstelling 20 procent was, wees de laatste rapportage op een daling van het zwerfafval met 11 procent. Daarbij mogen andere factoren niet vergeten worden, bijvoorbeeld dat 2021 een coronajaar was. Om na te gaan wat de mogelijkheden zijn van statiegeldsystemen, heeft het consultancybureau CE Delft alle studies op een rij gezet. Het resultaat is dat een statiegeldsysteem zorgt voor 70 tot 90 procent minder stuks op straat. Dat betekent uiteindelijk 12 tot 16 procent minder plastic flessen en blikjes in het zwerfvuil. Dat is heel efficiënt voor een gerichte maatregel en staat in contrast met de huidige globale aanpak. Dirk Groot, die zichzelf de Zwerfinator noemt, raapt, ook in opdracht van bedrijven en overheden, heel veel zwerfvuil op en laat daar goede analyses op los. Hij ziet een resultaat van 85 procent voor flessen waarvoor initieel niet maar later wel statiegeld werd betaald. Visueel toont de spreker met een foto van het ingezamelde vuil door Dirk Groot aan hoe groot het aandeel drankverpakkingen is.

Recycling Netwerk Benelux zet in op een ruimere productgerichte aanpak. Zo ijvert het voor het verwijderen van de plastic filter uit sigaretten zodat peuken minder schadelijk zijn voor het milieu, maar ook voor ander overheidsmaatregelen, zoals het stimuleren van herbruikbare alternatieven, bijvoorbeeld de Billie Cup als alternatief voor wegwerpkoffiebekers.

1.1.6. Nederland

Sinds 1 juli 2021 heeft Nederland een statiegeldsysteem voor kleine plastic flessen. Later dit jaar wordt dat uitgebreid tot de blikjes. In Nederland zit nu al 90 procent

gescheiden inzamelplicht in de regelgeving, terwijl dat op Europees niveau pas in 2029 wordt ingevoerd. In de Nederlandse wetgeving is er geen innameplicht voor verkooppunten. De meeste supermarkten hebben een inzamelpunt, horecazaken, bioscopen en pretparken niet. Een belangrijk kenmerk van het Nederlandse systeem, waar zowel Recycling Netwerk Benelux als de producenten heel enthousiast over zijn, is dat producenten recht hebben op een deel van het gerecycleerde materiaal. In de praktijk is dat een relatief groot aandeel van wat zij op de markt gebracht hebben. Ze hoeven dat dus niet op de hoogconcurrentiële markt aan te kopen.

De producenten betalen een bijdrage aan Statiegeld Nederland. Met die inkomsten en inkomsten uit de recyclage van verpakkingen, betaalt het een kostendekkende behandelvergoeding aan supermarkten en detailhandel. Kortom, de kostprijs is geen kwestie, noch voor producenten, noch voor winkels. Recycling Netwerk Benelux vindt evenwel dat er gebrek aan transparantie is over de inzamelcijfers en de besluitvorming van de producentenorganisatie Statiegeld Nederland. Het is goed dat in de wetgeving een doelstelling van 90 procent staat, maar het bedrijfsleven doet het iets te rustig aan met het halen ervan. Uitzonderingen in de regelgeving, bijvoorbeeld voor sappen of voor inleverplaatsen, zorgen voor onnodige misverstanden. Meer duidelijkheid is beter voor het draagvlak.

Momenteel is er in Nederland ook discussie over de inzameling van blikjes. Het bedrijfsleven zegt extra maanden tijd nodig te hebben om het in te voeren. Dat komt omdat ze ingezet hebben op een alternatief systeem om het niet in de supermarkt te verzamelen maar in zogenaamde circulaire hotspots buiten de supermarkt. Dat leek noch Recycling Netwerk Benelux, noch de gemeenten een goed idee, onder meer omdat het gebruikmaakte van de openbare ruimte. Het bedrijfsleven is daarvan teruggekomen, maar dat heeft wel voor vertraging gezorgd.

1.1.7. Digitaal statiegeld

Het alternatieve idee in Vlaanderen van een soort scansysteem waarbij met een smartphone een plastic flesje of blikje gescand wordt en in de blauwe zak of de openbare afvalbak gestopt wordt, roept veel vragen op, onder meer over privacy, fraude en gegevensdeling. Hoeveel kost het systeem en wat vinden de gemeenten ervan? Er wordt immers gebruikgemaakt van openbare infrastructuur. Heeft het dezelfde impact op zwerfvuil en op het klimaat? De Europese Commissie zal steeds meer herbruikbare en hervulbare verpakkingen stimuleren, wat alleen maar lukt met systemen waarbij flessen worden ingeleverd in supermarkten of andere verkooppunten en niet met een systeem zoals de blauwe zak.

Het belangrijkste hinderpunt is dat de invoering ervan nog jarenlang onderzoek vereist en niemand weet hoe het uiteindelijk zal uitdraaien. Fost Plus vraagt om onderzoek tot 2025, terwijl er tegen dan eigenlijk al een statiegeldsysteem zou kunnen zijn. Producenten van blikjes zeggen dat de technologie om unieke QR-codes op blikjes te printen momenteel niet bestaat. Het zou vijf tot tien jaar kunnen duren om alleen die te ontwikkelen. Recycling Netwerk Benelux ziet dat niet als een valabele optie.

1.1.8. De weg vooruit

Hij eindigt met de elementen voor een goed statiegeldsysteem. Eerst moet het bedrag voldoende hoog zijn zodat mensen gestimuleerd worden om de verpakkingen terug te brengen. Daarnaast is een simpel systeem nodig met zo min mogelijk uitzonderingen. Het wordt bij voorkeur gekoppeld aan een innameplicht zodat niet alleen consumenten maar ook verkooppunten hun geld terugkrijgen. Recyclage is belangrijk maar het is zaak vooruit te kijken, bijvoorbeeld op komende Europese regels over hervulbare verpakkingen. Transparantie is een andere factor. Tot slot

moet ervoor gezorgd worden dat de beheerders van het systeem er voordeel bij hebben zo succesvol mogelijk te zijn.

1.2. Presentatie professor Jana Asselman van UGent

1.2.1. *Onderzoeksfocus*

Professor *Jana Asselman* baseert zich op het onderzoek naar verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater door de UGent in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij. Zij put ook uit enkele bredere recente studies, namelijk de Nulmeting Plastic Flux, uitgevoerd samen met het Vlaams Instituut voor de Zee, de UAntwerpen en de KU Leuven in opdracht van de OVAM en het PLUXIN-project, een strategisch basisonderzoeksproject gefinancierd door het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen via De Blauwe Speerpuntcluster, een consortium van het Vlaams Instituut voor de Zee, UGent en UAntwerpen en KU Leuven en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek. Haar onderzoeksfocus is microplastics, dat zijn deeltjes tussen 1µm en 5mm. Het gaat voornamelijk om primaire microplastics die voorkomen in cosmetica, verf en detergents. Die zijn dus bewust geproduceerd met kleine dimensies. Voor deze hoorzitting zijn evenwel de secundaire microplastics van ieder groter plastic product van belang. Zelfs bij het afschroeven van een plastic dop van een glazen fles is er wrijving en worden microplastics gecreëerd. Ieder plastic object in het milieu geeft microplastics af door wrijving, golfslag, UV of bacteriën.

1.2.2. *Plastic types en microplastics*

De spreker focust op twee types plasticpolymeren: polyethyleentereftalaat of PET en polystyreen of PS. Dat zijn de twee voornaamste plastics in producten bestemd voor statiegeld. Het is niet mogelijk om van een microplastic de herkomst te achterhalen, dus of die van een dop komt, van Coca-Cola of Fanta, alleen de chemische polymeercompositie. PET is een zwaar polymeer met een hoge dichtheid, waardoor het zodra het in water terecht komt snel zinkt. Polystyreen is iets zwaarder dan water. Het zinkt uiteindelijk ook, maar trager dan PET. Andere polymeren als polyethyleen en polypropyleen zijn lichter dan water en gaan vooral drijven. PET en polymeer zijn dus vooral terug te vinden in het sediment en maar miniem in het oppervlaktewater, waar ze alleen maar voorkomen net nadat ze in het water terecht komen.

1.2.3. *Oppervlaktewater vs. sediment*

In de vorige VMM-studie lag de focus op oppervlaktewater, afvalwaterzuiveringsinstallaties en dergelijke meer. Daar komt uiteraard niet zoveel PET voor. Polystyreen wel, omdat er veel van is en het niet meteen naar de bodem zakt, naast de drijvende polymeren polypropyleen en polivinylchloride. Het sediment biedt een ander beeld: daar overheersen PET en polystyreen.

Voor oppervlaktewater scoort Vlaanderen voor microplastics zeer goed. In het sediment zijn er wel opmerkelijk hoge concentraties te vinden. In zee wordt maar 4 procent van het plastic aangetroffen in het oppervlaktewater, 95 procent in het sediment. Om te vergelijken met andere landen is het evenwel nodig altijd op dezelfde plaats in een rivier en op dezelfde wijze te meten. Dat is quasi onmogelijk omdat iedere onderzoeker toch licht anders meet. Desalniettemin is duidelijk dat de concentraties in Vlaanderen hoog zijn.

1.2.4. *Risico's*

Voor het oppervlaktewater zijn er geen risico's gevonden, bij het sediment wel, onder andere in de Heulebeek waar het risicoquotiënt bijna 1 is. Een waarde groter

dan 1, betekent dat er risico's zijn. Het risicoquotiënt wordt berekend door de gemeten milieuconcentratie te delen door de voorspelde veilige concentratie. Die laatste wordt bepaald door op een in een labo bepaalde concentratie, de No Observed Effect Concentration (NOEC), onzekerheidsfactoren toe te passen. Die factoren om de risico's op het milieu te beperken, worden evenwel beleidsmatig bepaald. Het European Chemical Agency geeft per type NOEC een onzekerheidsfactor op.

Onzekerheidsfactoren veranderen met wetenschappelijke inzichten. Zo is voor PFOS de onzekerheidsfactor met een factor honderd verlaagd op tien jaar tijd. De kennis is niet zoveel veranderd, het is wel zekerder geworden hoe gevaarlijk PFOS is. De NOEC's voor plastic in zoetwateromgeving zijn bepaald op basis van data uit zeeën en oceanen. Het is dus maar zeer de vraag of er niet rekening moet worden gehouden met extra onzekerheid. Een bijkomende onzekerheid van een factor tien verandert de situatie wezenlijk. Dan is er in de sedimenten op heel wat plaatsen in Vlaanderen een groot risico. Op tien jaar tijd is er heel wat veranderd voor PFOS en PFAS, maar onderzoek naar microplastics evolueert sneller. Allicht zal de onzekerheidsfactor voor microplastics al binnen enkele jaren verhoogd worden, met duizend of meer.

In het project met de VMM waren er niet veel sedimentenmetingen, wel in de plastic nulmeting van OVAM. Tussen juni 2020 en juli 2021 werden meer dan driehonderd stalen genomen. In het oppervlaktewater is opnieuw overal polystyreen en PET teruggevonden, in concentraties die volgens de risicoschatting niet zo hoog zijn. In het sediment echter in de Schelde, in Oostende en Nieuwpoort liggen de concentraties doorgaans tussen 2000 en 4000, met uitschieters van 10.000 microplastics per kilogram drooggewicht. In Wintam, Antwerpen en Doel, maar ook Oostende en Nieuwpoort zijn PET en polystyreen in het sediment gevonden.

1.2.5. Algemene conclusies

Polymeren van wegwerpplastic zijn dus wijdverspreid in het Vlaamse milieu. In het oppervlaktewater worden de risico's voorlopig als verwaarloosbaar gecatalogeerd. In het sediment van bepaalde zones kunnen risico's niet uitgesloten worden. Van zodra het European Chemical Agency de assessmentfactoren verstrengt, worden die risico's als groter ingeschat. Het is zeker dat microplastics in alle mensen zitten, de gezondheidseffecten daarvan zijn niet duidelijk.

1.2.6. Kanttekeningen

De spreker vervolgt met enkele belangrijke kanttekeningen. Momenteel kunnen alleen micropartikels die minimum 20 µm groot zijn worden gemeten, partikels tussen 1 en 20 µm dus niet, nanopartikels tussen 1 nm en 1 µm evenmin. De huidige gemeten concentraties zijn dus sowieso een onderschatting. Zelfs als er op een of andere manier voor gezorgd kan worden dat er vanaf nu geen enkel plastic voorwerp in het milieu terechtkomt, zullen de concentraties de komende jaren nog stijgen, vooral van microplastics. De reden is dat de grote plastic voorwerpen die nu al in het milieu zitten, zullen degraderen en fragmenteren. De meerderheid van de microplastics zullen op termijn in het sediment zinken, maar er bestaat geen techniek om ze eruit te verwijderen. De enige bestaande initiatieven halen plastics weg van de oppervlakte. Er zijn enkele suggesties voor technieken, maar die hebben allemaal een gigantische milieu-impact, dus rijst de vraag of het niet beter is de deeltjes te laten waar ze zijn.

Om de risico's te minimaliseren, dus maximaal het milieu en dus ook de mens beschermen, is de enige optie nu te vermijden dat plastic in het milieu en zeker in het water terechtkomt, een aanpak aan de bron dus.

1.3. Presentatie van Algemeen Boerensyndicaat en Boerenbond

1.3.1. Zwerfvuil is een probleem

De slogan 'Waar men gaat langs Vlaamse wegen, komt men blik tegen' is waar, aldus *Hendrik Vandamme*. De landbouworganisaties melden al langer dat afnemers vreemde stoffen in de producten vinden. Dat bewijst dat ze op de velden aanwezig zijn, dus niet alleen in akkerranden of in de wei, maar ook op akkerpercelen waar bijvoorbeeld aardappelen en groenten gekweekt worden.

Het is niet zo dat koeien blikjes opeten. Maar als het grasland gemaaid wordt en het gras verhakseld wordt om als kuilvoer voor de winter of bijvoer in de zomer te dienen, eet een koe de blikstukjes wel. Dat zorgt voor gezondheidsproblemen en veel sterfgevallen. De landbouworganisaties hebben dat al meermaals aangekaart bij beleidsmakers, met de uitdrukkelijke vraag iets te doen aan het zwerfvuil, in het bijzonder blikjes.

In het Vlaams regeerakkoord van 2014 stond dat de OVAM een studie zou doen over de invoering van statiegeld. Zowel de voedingssector, de retailsector als de verpakkingsector lieten al snel weten dat ze dat onwerkbaar vonden. Buitenlandse voorbeelden bewijzen evenwel het tegendeel. Het alternatief was dan maar het Verpakgingsplan 2.0 met de doelstelling om tegen 2022 90 procent van de drankverpakkingen in te zamelen en te recyclen. Het rapport van OVAM dat vorige week gepubliceerd is, bewijst dat dat doel niet gehaald is.

Met enkele foto's illustreert de spreker het probleem van het zwerfvuil, maar ook de ziektes die ze veroorzaken bij koeien. Een mogelijke oplossing is een magneet in een van de vier magen van een herkauwer. Dat kost geld en vergt de interventie van een dierenarts.

1.3.2. Het probleem wordt stilaan erkend

Ondanks de beloftes van de voedingsindustrie, de verpakkingsector en de retailsector, bleek het probleem in 2017 alleen maar groter. De landbouworganisaties maakten dan maar zelf een affiche met een koe erop en als slogan 'In onze mui, geen zwerfvuil'. Hetzelfde jaar sloten ze zich aan bij de campagnes van Mooimakers die specifiek gericht waren op de landbouw. Samen met de Boerenbond verspreidde het ABS blauwe bemborden onder land- en tuinbouwers om langs allerlei wegen te plaatsen. Ondanks al die inspanningen, was het resultaat ondermaats. Sensibiliseringscampagnes om zwerfvuil te beperken, zijn weinig effectief. Begin 2018 hebben beide landbouworganisaties meegewerkt aan een enquête van Recycling Netwerk Benelux en de universiteit Wageningen. Dat leidde tot een rapport met als titel 'Als blikken konden doden.' De conclusie is dat er in Vlaanderen jaarlijks 6000 koeien ziek worden door gesneden blik. Daarvan overlijden er 2500 van. Dat is vermijdbaar dierenleed, waar politiek verantwoordelijken niet blind voor mogen zijn. De schade bij veehouders bedraagt naar schatting tussen de 4,5 en 6 miljoen euro. In Nederland loopt de schade op tot 16 miljoen euro. Naast de schade aan de dieren zelf, zitten daar ook de opruimkosten voor zwerfafval in, de kosten voor vervoer van stervende of doodzieke dieren, de terugloop van de melkproductie – vooral melkvee wordt immers getroffen – en dierenarts- en andere behandelkosten. Het Departement Landbouw en Visserij heeft op initiatief van vorig minister Joke Schauvliege een meldpunt ingesteld. Heel weinig landbouwers melden evenwel schadegevallen. Gesprekken met dierenartsen en hun organisaties maken duidelijk dat de schade veel groter is, eerder in de buurt van de resultaten van het Wageningenonderzoek.

In 2018 heeft het ABS beslist zich aan te sluiten bij de statiegeldalliantie. Ondertussen hebben heel wat gemeentebesturen dat ook gedaan. Op dat moment lanceerde

het ABS een nieuwe affiche, dit keer een koe met een bloedende neus. In 2020 zette het ABS in samenspraak met de Statiegeldalliantie een campagne op via sociale media, met als slogan 'Yes We Can!'. Ook vandaag staan de landbouworganisaties nog schouder aan schouder met de Statiegeldalliantie en Recycling Netwerk Benelux in de strijd voor een collectesysteem dat effectief bijdraagt tot het verminderen van zwerfvuil. Uiteindelijk draait het om respect, ook voor wat land- en tuinbouwers doen.

1.3.3. Impact op landbouw

Pieter Verhelst zegt dat zwerfvuil en in het bijzonder blikjes en plastic flesjes een grote impact hebben op de land- en tuinbouw. Op de eerste plaats door de verontreiniging van akkers en weiden. Dat énerveert de boer, de buren en de voorbijgangers. Voor het opruimen, zeker op het land zelf, draait de boer alleen op. Soms is het contractueel bepaald dat de boer voor de oogst alle vreemde voorwerpen van het veld moet halen. Dat doet hij trouwens sowieso om geen vuil in het die-renvoer te krijgen en geen schade aan de machines op te lopen. Het meest pijnlijke zijn natuurlijk de gekwetste of dode dieren ten gevolge van blik in de graskuil met onnodig kosten tot gevolg. Voor de boer weet dat het probleem in het voeder zit, is hij soms al een deel van zijn melkveestapel kwijt. Er bestaan systemen om dat te voorkomen, bijvoorbeeld een magneet in de koeienmaag of onder de machines. Niet alle blikjes zijn evenwel magnetisch.

De landbouwers melden te weinig hun schade bij het meldpunt. Ze krijgen daar ook niets voor in ruil, geen compensatie voor het verlies. Dat maakt dat de omvang van het probleem onder de radar blijft en sommigen zelfs de resultaten van de Wageningenstudie in vraag stellen. Het probleem is pertinent en persistent en moet worden aangepakt.

1.3.4. Sensibilisering

De landbouworganisaties begrijpen dat de verpakkingsector een sensibiliserende en stimulerende aanpak verkiest boven een statiegeldsysteem. In de periode 2015-2016 hebben ze daar dan ook aan meegewerkt. Ze hebben ervoor gezorgd dat de landelijke gebieden een focusgebied werden van het actieplan. Voorheen lag de nadruk op steden en dorpen, bebouwde gebieden en transportinfrastructuur, terwijl voor de landbouw de problemen liggen rond toeristische wegen, de verbindingswegen naar school en het werk, de wegen naar de snelwegen. De landbouworganisaties, Mooimakers, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en Fost Plus hebben dan samen een sensibiliseringscampagne opgezet.

1.3.5. Conclusie

De cijfers bewijzen dat dat maar een beperkt resultaat heeft, dus is het tijd om verder te gaan. Het statiegeldsysteem is een sluitstuk, geen vervanging van wat al gebeurt. Sensibilisering moet zeker voortgezet worden. Plastic flesjes en blik vormen ook maar net iets meer dan de helft van het zwerfvuil. De landelijke gilden dragen daaraan bij door fietsers en voetgangers op evenementen bewust te maken van het probleem. Voorts worden ook best de inspanningen van burgers, buurten en verenigingen voortgezet, maar dan ruimer dan alleen de Week van het Zwerfvuil, een langetermijnengagement om de buurt proper te houden, waar dan een financiële vergoeding tegenover staat. Het blijft immers gelijk of Fost Plus nu een werkmans van de gemeente vergoedt of een buurtcomité die het peterschap over een bepaald gebied op zich neemt. Te snel worden de problemen in steden en de transportinfrastructuur in de focus geplaatst. De landbouworganisaties vragen dan ook blijvende aandacht voor het buitengebied en de landelijke verbindingswegen.

1.4. Presentatie van Hagar Ligtfoot van het Nederlandse Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

1.4.1. Oorsprong

Hagar Ligtfoot zal een toelichting geven bij de situatie en de regelgeving in Nederland. Jaarlijks komen er 600 miljoen kleine en 900 miljoen grote flessen op de markt. Die indeling is relevant omdat er eerder alleen maar een statiesysteem was voor grote flessen. In het zwerfvuil vormen flessen en blikjes een aanzienlijk aandeel, niet zozeer in gewicht maar wel in aantal stuks. Statiegeld bestaat al lang. In eerste instantie was het bij glazen flessen ingegeven door schaarste, dus bedoeld om verpakkingen terug te krijgen en opnieuw te gebruiken. De intrede van plastic heeft daar verandering in gebracht. Dat is goedkoop, doorgaans gemaakt om weg te werken, waardoor er geen prikkel meer is voor een retoursysteem. Van het oude systeem zijn wel enkele restanten zoals het statiegeldsysteem op glazen bierflesjes en glazen frisdrankflessen in de horeca. Dat is een vrijwillig systeem omdat de sector de verpakkingsmaterialen terug wil om te hergebruiken.

Tegen het statiegeldsysteem was er veel verzet van het bedrijfsleven waardoor de discussie in Nederland ongeveer twintig jaar heeft aangesleept. Het systeem voor flessen groter dan 1 liter bestond al, vanaf 2015 tot 2021 niet langer op wettelijke maar op vrijwillige basis. In eerste instantie met de bedoeling de flessen te hervullen, maar gaandeweg met de bedoeling om steeds meer te recyclen. Met de opkomst van de kleine flessen, gemakkelijk voor onderweg, nam het zwerfvuil toe. Dat veranderde de dynamiek in de discussie.

Na een lange discussie is in 2018 een politiek proces gestart, waarbij het bedrijfsleven de tijd kreeg tot 2020 om de hoeveelheid zwerfvuil met 70 tot 90 procent terug te dringen. Dat percentage zou immers volgens onderzoek met een statiegeldsysteem gehaald worden. Ondertussen werd er gewerkt aan wetgeving zodat die op punt stond als zou blijken dat het percentage niet gehaald werd. Dat bleek het geval: geen of maar een minimale daling van het zwerfvuil, en voor sommige fracties zoals blikjes zelfs een stijging. Daardoor werd statiegeld een feit, in eerste instantie voor flesjes sinds 1 juni 2021, vervolgens na een parlementaire motie ook voor blikjes, vanaf 31 december 2022.

1.4.2. Statiegeld op kleine plastic flessen en blikjes

In Nederland is het statiegeldsysteem een onderdeel van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen. De Nederlandse wetgeving werkt de laatste decennia zoveel mogelijk met doelvoorschriften en niet met middelvoorschriften. Dat is hier toegepast, ook om de producentenverantwoordelijkheid heel helder te maken. De producenten zijn dus verantwoordelijk, niet de verkoper. Die verantwoordelijkheid is ver doorgevoerd. Producenten moeten ervoor zorgen dat er innamepunten zijn en dat het systeem goed werkt. Het doel waaraan dat afgemeten wordt, is de inzameldoelstelling van 90 procent vanaf 2022. Als dat doel niet gehaald wordt, moeten zij daar alsnog voor zorgen. Anders kan er gehandhaafd worden door de inspectie, inclusief boetes die het economische gewin van het niet halen van de doelstelling weghalen.

Vooraf supermarkten stonden huiverig tegenover het systeem, misschien nog meer voor blikjes, vooral om hygiëneredenen: afval in een supermarkt waar er ook verse producten verkocht worden. Daarom is besloten sap en zuivelverpakkingen uit te zonderen. Als er aan de sappen wat dan ook toegevoegd is, water of suiker bijvoorbeeld, vallen de verpakkingen wel onder de statiegeldregeling. Producenten hebben zelf beslist dat producenten van sappen vrijwillig kunnen deelnemen. Hoewel ze niet verplicht in het statiegeldsysteem zitten, vallen ze wel onder de

doelstelling, dus de producenten zullen ook die verpakkingen wel op een of andere manier moeten terugkrijgen.

1.4.3. Eerste resultaten

In 2024, bewust snel na de inwerkingtreding, staat een evaluatie gepland, onder andere om na te gaan of uitzonderingen terecht zijn. De resultaten na een jaar worden nog geaggregeerd, maar een half jaar na intreden is het aandeel van plastic flesjes in het zwerfafval met 41 procent gedaald. Dat er nog flesjes van voor het statiegeld lagen, beïnvloedt de cijfers. Uit de voorlopige cijfers na een jaar blijkt dat de trend zich doorzet. In augustus volgend jaar zal beoordeeld worden of de doelstelling van 90 procent gehaald is. Producenten zeggen nu op 80 procent te zitten en zelf maatregelen te zullen nemen voor die laatste 10 procent. Anders zijn de consequenties voor hun rekening.

1.5. Presentatie van Pieter Elsen, indiener van het collectieve verzoekschrift over statiegeld op blikjes en plastic flesjes voor minder zwerfvuil in de natuur

1.5.1. Waarom Canal it up?

Pieter Elsen is oprichter van Canal It Up maar representeert vandaag vooral de 15.700 ondertekenaars van de petitie ter invoering van statiegeld en meer herbruikbare verpakkingen, gefrustreerd door het zwerfvuil en alle vergeefse clean-ups. De redenen waarom Canal It Up deze petitie begon is het kanaal dat bovengronds en de Zenne die grotendeels ondergronds door Brussel stromen. Beide worden geteisterd door zeer veel drijvend afval, de waterkwaliteit is ook slecht omdat de riolen er vervuild water in storten en er is een gebrek aan natuur en biodiversiteit. Die problemen zijn er ook in Vlaanderen en Wallonië en de rest van de wereld. Canal It Up probeert daar iets aan te doen. De meest bekende activiteit is een sensibiliseringsactiviteit waarbij iedereen uitgenodigd wordt om in kajaks afval uit het kanaalwater te vissen. Deelnemers ervaren de toestand en krijgen tekst en uitleg over problemen en structurele oplossingen. Canal It Up bekampt het gebrek aan biodiversiteit met drijvende eilanden met waterplanten en ijvert voor het vermijden van riooloverstorten. Voorts ontwierp het een groene mobiele afvalbarrière voor drijvend afval. Dat is alvast afval dat niet via de Schelde in zee belandt. De 8 miljoen ton plastic die wereldwijd jaarlijks in de oceanen terecht komt, is geen probleem van verre landen, ook onze rivieren en kanalen dragen bij tot de plastic soep. Doordat blikjes en plastic flesjes 35 à 40 procent van het zwerfvuil uitmaken is de grootste winst te vinden in statiegeld en meer herbruikbare verpakkingen.

1.5.2. Verenigde Staten – 1971

Het is een beetje gek dat deze hoorzitting over statiegeld nog plaatsvindt in 2022. Al in 1971 was er in het kader van de 'Keep America Beautiful'-campagne een spot waarin een inheemse Amerikaan, genaamd Iron Eyes Codie, verbijsterd is en huilt om de vervuiling in rivieren en natuur. De voiceover meldt: "Some people have a deep abiding respect for the natural beauty that was once this country, some people don't. People start pollution, people can stop it." Die spot zette zeer veel inwoners van de Verenigde Staten ertoe aan zelf afval op te rapen. De campagne ging voort op billboards en vele andere kanalen. Eind jaren 60 werd zwerfvuil voor het eerst een duidelijk zichtbaar probleem langs de recent gebouwde snelwegen, vooral blikjes en flesjes. De vraag rees wie dit probleem zou oplossen en wie ervoor zou betalen. Langs de ene kant werden bottle bills, statiegeldwetsvoorstellen, geïntroduceerd in verschillende staten niet alleen om statiegeld op blikjes en flesjes in te voeren maar ook om recyclage en hergebruik te promoten. In die tijd was het nog geen ver verleden dat veel producten in herbruikbare verpakkingen zoals glazen flessen geconsumeerd werden en de producent verantwoordelijk was voor de

omhaling, het kuisen en hervullen van zijn eigen verpakkingen. De industrie was toen nog maar net overgeschakeld op de wegwerpcultuur.

Initieel zaten er ook milieuorganisaties onder de partners van de Crying Indianspot die dachten dat dat een krachtige tool zou zijn in de strijd tegen zwerfvuil, maar zij trokken zich later terug toen ze erachter kwamen dat de drankenindustrie met onder andere Coca-Cola, PepsiCo en Anheuser-Bush werkelijk achter de videospot zaten met als doel de statiegeldwetsvoorstellen tegen te houden. De drankenindustrie besteedde er zeer veel geld aan en de campagnes hebben hun doel niet gemist: maar enkele staten slaagden erin statiegeld in te voeren. Door de statiegeldwetsvoorstellen op deelstatelijk niveau onpopulair te maken, maakte een voorstel op nationaal niveau geen schijn van kans. In één staat werden zelf alternatieven voorgesteld voor statiegeld waar kinderen ingehuurd zouden worden om flesjes en blikjes te gaan oprapen. De oplossing is dus niet regulering van de industrie maar individuele actie.

1.5.3. Verantwoordelijkheid van de industrie

Vijftig jaar na de overwinning van de industrie zijn niet alleen plastic flessen op de stoep of in de berm van de autosnelweg wijdverspreid maar is er een wereldwijde plastic vervuiling tot in de diepste dieptes van de oceanen. Had de industrie toen zijn macht niet misbruikt dan waren er miljoenen tonnen flesjes en blikjes uit de natuur gebleven, was er miljarden aan opruimkosten bespaard en waren er miljoenen dieren minder gestorven door plastic vervuiling. De wereld had verder kunnen staan in het vermijden van de rest van het zwerfvuil en het consumptiemodel zou veel meer gesteund zijn op hergebruik. Deze tactiek wordt ook voor andere grote problemen zoals klimaatopwarming toegepast: het schuiven op individuele verantwoordelijkheid. Te vaak worden individuele acties zoals recycleren en groen consumeren als hoopvolle acties naar voren geschoven zonder de onderliggende problemen aan te pakken, terwijl de industrie ongemoeid blijft.

Een voorbeeld van een focus op individuele acties waarbij de industrie volledig buiten beeld blijft, zijn de Fost Pluscampagnes van de Mooimakers. Die campagnes roepen iedereen op om te gaan ploggen, plandelen, plajakken, of zelfs plockyen, overall afval op te rapen dus. De volledige verantwoordelijkheid wordt bij de consument gelegd terwijl er ondertussen en masse en aan een steeds sneller tempo gratis wegwerpbaar verpakkingen geproduceerd en gepromoot worden en de plasticsoep blijft aanzwellen. Dat terwijl er al een bewezen oplossing bestaat sinds 50 jaar. De idee van individuele verantwoordelijkheid is ondertussen al zo wijdverspreid dat elk nieuwsitem over zwerfvuil gaat over mensen die vervuilen en over boetes, maar nooit over de industrie die dit model creëerde, die zich verzet tegen de invoering van efficiënte oplossingen zoals statiegeld, het gebruik van herbruikbare verpakkingen of de weg naar een circulaire maatschappij. De RTBF-reportage van vorige week is de uitzondering op de regel. Iedereen kent dan ook World Cleanup Day en andere hoogdagen van dezelfde stijl waar burgers afval oprapen maar waarom toch geen World Responsible Producer Day of dergelijke waarop producenten de natuur laten voorgaan op hun winstcijfers? Ter herhaling, het is wel degelijk de industrie die van een systeem met herbruikverpakkingen is overgestapt naar een wegwerpcultuur. De industrie heeft deze wegwerpcultuur gecreëerd, niet de burger.

1.5.4. Blauwe zak plus statiegeld is een winnende combinatie

Dat er vandaag nog geen statiegeld is, verplicht de Belgische milieuorganisaties veel tijd en moeite te steken in het streven naar de invoering ervan. Toch is het de eerste logische stap in de zwerfvuilproblematiek, het is een quick win. Pas als het er is, kunnen ze met de bewindvoerders samenwerken aan het aanpakken van de rest van het zwerfvuil.

De blauwe zak wordt door Fost Plus al jaren als een performante oplossing voor het zwerfvuilprobleem opgevoerd. Vandaag is iedereen het erover eens dat dat niet klopt. Het is goed dat er thuis goed gesorteerd wordt, maar hoeveel Fost Plus ook beweert in te zamelen met de blauwe zak, juist of niet juist, statiegeld zou het inzamelpercentage nog naar boven brengen. Meer verpakkingen zouden hun weg vinden naar het recyclagecircuit. Er zou minder frustratie en meer verdraagzaamheid zijn. De openbare vuilbakken zouden veel minder snel vol zitten. Men kan enorm besparen op de opruimkosten. Een propere omgeving spoort mensen aan tot beter gedrag. Mensen die het echt nodig hebben zouden er iets aan kunnen verdienen. België zou een beter imago krijgen en de economie zou er wel bij varen. De kwaliteit van het ingezamelde plastic zou sterk naar omhoog gaan. Een bottle-to-bottlesysteem met minder virgin plastics wordt mogelijk. Bierflesjes kunnen dan ingeleverd worden in dezelfde statiegeldmachines. Het brengt herbruikbare verpakkingen die via hetzelfde systeem ingeleverd worden een stap dichterbij.

De voordelen zijn oneindig en met de combinatie van de blauwe zak en statiegeld zou Vlaanderen eindelijk echt de beste van de klas worden zoals het al jaren beweert te zijn. Landen als Duitsland en Nederland bewezen al dat een gesorteerde huisvuilophaling en een statiegeldsysteem perfect naast elkaar kunnen bestaan. Uit onderzoek van de Zwerfinator blijkt dat in België 50,9 drankverpakkingen per kilometer te vinden zijn terwijl dat er in Nederland voor de invoering van statiegeld 30 waren. Het probleem in Nederland was dus beduidend kleiner dan in België en toch is daar statiegeld ingevoerd.

1.5.5. Situatie in Nederland was minder erg

De resultaten in Nederland zijn na amper één jaar statiegeld uitstekend en dat terwijl er nog mankementen in het systeem zitten, zoals een statiegeldwaarde van maar 15 cent. Waar staat België na jaren en jaren die Fost Plus kreeg om zelf het probleem op te lossen? Door zijn toedoen zijn er nog tonnen aan zwerfvuil in de natuur terechtgekomen. Fost Plus verdient het niet meer om na jaren van valse beloftes en slecht zwerfvuilbeleid nog aan zet te zijn. Het heeft jarenlang gehandeld in eigen belang in plaats van de natuur voorop te stellen en probeert vandaag nog altijd hetzelfde te doen. Als het morgen nieuwe ideeën komt voorstellen met nieuwe beloftes van resultaten en woorden als gedragsverandering en mentaliteitsproblemen, is het best hen te vragen gewoon door te gaan met de sensibilisering totdat ze hun beloftes vervullen, voor met nieuwe ideeën af te komen.

Het is tijd om de natuur op de eerste plaats te zetten en in te zetten op een bewezen oplossing die fantastische resultaten zal opleveren. Fost Plus kan zich verder bezighouden met waar het wel goed in is: afval verzamelen met de blauwe zak voor de huisvuilophaling. Het is ook goed in het verzinnen van nieuwe plannen om zand in de ogen te strooien, zoals nu met een digitaal statiegeld, een onbewezen, onbestaand, onbestudeerd, onwettelijk en niet-werkend systeem. Iedereen zou een account moeten aanmaken, een gsm hebben, zijn bankrekening eraan koppelen en privacy opgeven. Laat staan dat iedereen zijn verpakkingen en vuilbakken gaat scannen met de gsm. En belangrijker, in dit systeem zit geen enkele aanmoediging om afval in de vuilbak te gooien. Nadat de verpakking gescand is, kan dat nog net zo goed in de natuur of in de verkeerde vuilbak gegooid worden, net als bij het clicksysteem. Er zouden slimme vuilbakken moeten komen, terwijl er vandaag nog amper openbare sorteervuilnisbakken zijn. Dat de directeur van Fost Plus toegeeft aan een RTBF-ploeg dat het systeem rekent op de goodwill van de mensen, en dat je van slechte wil bent als je de verpakking scant en toch nog op de grond gooit, is triest hilarisch.

Fost Plus heeft al zolang soloslim mogen spelen dat het slordig geworden is en denkt dat alles gewoon geslikt zal worden. Dat is overduidelijk het volgende manoeuvre om statiegeld af te wenden, ten koste van het milieu. Wordt het volgende

voorstel er een om kinderen in te huren om afval te gaan oprapen? Beter hen niet op ideeën te brengen.

1.5.6. *Statiegeld*

Het is zaak te focussen op statiegeld. De statiegeldwaarde zou net zoals in Duitsland 25 cent moeten zijn om er het maximum uit te halen. Voorts zijn er inlevermachines nodig in supermarkten, tankstations en treinstations met een innameplicht van alle blikjes en flesjes ongeacht in welke winkel ze gekocht zijn. Statiegeld geldt dan op alle plastic flesjes, ook van vruchtensappen, zuivel en alcohol. Er moet een verbod komen op niet-recycleerbare drankzakjes zoals Capri-Sun. Ingedeukte blikjes en flesjes worden dan teruggenomen door de machines. De etiketten moeten goed blijven zitten. Vlaanderen, Brussel en Wallonië voeren samen een eengemaakt systeem in. Afwijkingsmaneuvers zoals fabrikanten van waterflessen die hun water in drankkartons verkopen om statiegeld te ontwijken, moeten worden verhinderd. Vanuit het buitenland ingevoerde merken in kleinere winkels moeten ook vanaf het begin verplicht statiegeld invoeren.

1.5.7. *Plastic vermijden*

Afgezien van het zwerfvuil worden er ook gewoon veel te veel plastic single-use-verpakkingen geproduceerd; het is makkelijk en goedkoop. In 2019 alleen werd wereldwijd 370 miljoen ton plastic geproduceerd, meer dan de helft van het plastic ooit gemaakt zag het daglicht na het jaar 2000 en de plasticproductie zal volgens de huidige trend tegen 2030 nog verdubbelen of verdrievoudigen, een hallucinante gedachte. In Europa gaat 40 procent van het plastic naar verpakkingsmateriaal en het gaat nog altijd in stijgende lijn. Zerowasteconsumenten is veraf. De maatschappij wordt, net als de natuur, overspoeld door single-useverpakkingen. Sensibiliseren zal ook hier niet lukken als de supermarktrekken vol blijven staan met single-useplasticverpakkingen en zolang reclame via alle beschikbare kanalen die producten promoot. Wie kan het de consument kwalijk nemen als dat het enige is wat hij of zij te zien krijgt, dag in dag uit? Een klein deel van de consumenten heeft de weg gevonden naar de verpakkingsvrije winkels maar zonder regulering van de grote merken en supermarkten zal er nooit wezenlijke vooruitgang geboekt worden. Statiegeld is een eerste stap op weg naar hergebruikdrankverpakkingen die via dezelfde machines altijd opnieuw ingeleverd kunnen worden. Om de stijgende curve van plasticproductie om te draaien moet een stappenplan opgesteld worden met ambitieuze doelstellingen om van een opruimmodus naar een vermijd- en hergebruikmodus te komen.

De spreker somt enkele maatregelen op die het tij kunnen doen keren. Op de eerste plaats een quota voor producenten en supermarkten om hergebruikverpakkingen te maken en te verkopen, met een stelselmatige stijging van deze quota. Het zou winkels, groot en klein, nu al verboden moeten worden alleen de single-useverpakking aan te bieden waar al een hergebruikverpakking voor bestaat zoals frisdranken en water. Beide worden aangeboden ofwel alleen de hergebruikvariant maar niet omgekeerd. Zo kan de consument zelf kiezen, een keuze die hij vandaag niet heeft. Subsidies voor de plasticindustrie worden teruggeschroefd. Supermarkten worden verplicht met affiches aan de ingang van de winkel aan te sporen tot verpakkingsvrij en seizoensgebonden winkelen. Aan de rekken met flessenwater wordt de boodschap gebracht dat kraantjeswater met een drinkfles de duurzamere keuze is. Reclames voor frisdranken en water in single-useverpakkingen moet verboden worden. Hoe het tij keren terwijl er reclame gemaakt wordt? Wegwerpverpakkingen voor afhaalmaaltijden worden best stelselmatig vervangen door herbruikverpakkingen. Evenementen zouden alleen herbruikbare bekertjes en producten in herbruikbare verpakkingen mogen aanbieden. Voorts beveelt hij aan de volledige horeca, cafés, restaurants, cafés van sportclubs en snackbars te verplichten om herbruikbare drankverpakkingen te gebruiken en single-useblikjes en

plastic flesjes te verbieden. In dit segment bestaan de herbruikverpakkingen al, waarom nog single-use gebruiken?

2. Vragen door de leden

2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege stelt dat haar partij Groen al sinds 1985 pleit voor statiegeld. Ondertussen zien de andere partijen statiegeld ook zitten. Ze hoopt dan dat de minister de persberichten, dat ze een plan aan de regering zal voorleggen, zal bevestigen.

Omdat er eensgezindheid is over het principe, focust ze op de praktische aspecten. Welk systeem is het beste? Wat zijn de valkuilen? Hoeveel tijd is er minstens nodig om statiegeld in te voeren? Fost Plus acht dat niet haalbaar voor 2025. De minister heeft dat bevestigd. Is het nodig om zo lang te wachten? Doel is dat 95 procent van de flesjes en blikjes uit recyclaat bestaat. Waarom is dat met het huidige systeem niet haalbaar? Als er statiegeld komt, wordt dan de invoer van recyclaat overbodig? Als er geen statiegeld ingevoerd wordt, zal Vlaanderen dan een concurrentieel nadeel hebben ten opzichte van de statiegeldlanden?

Er circuleren allerhande voorstellen over statiegeldsystemen, onder meer een soort gedifferentieerd systeem. Is dat een goed systeem? Nederland heeft gekozen voor een stapsgewijze invoering. Is dat na te volgen? Voorts informeert ze naar de meningen over de blauwe zak. Waarvoor is die zak nog nuttig? Is een combinatie met statiegeld wenselijk? Fost Plus wil een PMD+-zak waar flesjes en blikjes nog in kunnen, maar met een digitaal clicksysteem.

Enkele steden en gemeenten hebben dat clicksysteem al op poten gezet. Uit de rapportage van de RTBF blijkt dat het systeem uiterst fraudegevoelig is. Dat het bijvoorbeeld mogelijk is meerdere keren hetzelfde flesje aan te 'clicken'. Wat zijn de cijfers over het stijgende aantal clicks dan waard? Ze informeert of Jana Asselmans cijfers heeft over PET in sediment in statiegeldlanden versus andere landen. De landbouworganisaties hadden het vooral over blikjes. Ondervinden dieren of gewassen ook problemen met plastic flesjes? In de RTBF-reportage is er een boer die zijn velden op afval controleert met een drone. Spinazie waar PET tussen zit mag immers niet meer gebruikt worden voor babyvoeding. Wat zijn de gevolgen van zwerfvuil op de oogst? In Nederland is er geen innameplicht. Is dat een louter politieke keuze, of zijn er andere motieven? Voorts informeert ze naar de kostprijs voor de invoering van het statiegeld in Nederland.

In de RTBF-reportage werd een man opgevoerd die vier jaar lang elke dag op de twaalf kilometer tussen zijn woon- en werkplaats alle flesjes en blikjes oprapt. Gerekend aan 25 cent per flesje zou dat hem 2000 euro opgeleverd hebben. Als dat naast de zwerfvuilkostprijs per inwoner gezet wordt, is duidelijk wat er moet gebeuren. Bestaan daar cijfers over? Waarom is er in Nederland geen statiegeld op zuivel- en sapverpakkingen? Of is dat louter een compromisvoorstel met de sector? Zou daar nog altijd voor gekozen worden?

2.2. Tussenkoms van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe is al vele jaren voorstander van statiegeld en heeft daar al heel wat voorstellen van resolutie over ingediend. Deze hoorzitting is gepland voor de zomer, maar sindsdien is er voortschrijdend inzicht. Deze zomer was er een beperkt maar veelbelovend proefproject in Bredene. Bovendien kreeg hij onverwacht steun van Bart Tommelein, burgemeester van Oostende en lid van Open Vld, die het overvloedige zwerfvuil ook kotsbeu is. Ook de bevoegde schepen van Antwerpen van dezelfde partij zei onlangs statiegeld ook te zien zitten. Het

belangrijkste kantelpunt is evenwel dat de minister begin september zei dat statiegeld op flesjes en blikjes onvermijdelijk was. Vorige week maakte de minister de zwerfvuilmeters bekend met de studie van OVAM over de hoeveelheid zwerfvuil en het sluikestorten in 2021. Die cijfers tonen aan dat de situatie nauwelijks verbetert, alle inspanningen en campagnes ten spijt. Na de vele lokale besturen, middenveldorganisaties en milieubewegingen, raken nu ook alle politieke partijen overtuigd van het statiegeld. Dus kan het werk beginnen.

Hoe moet volgens Recycling Netwerk Benelux en de Bond Beter Leefmilieu een statiegeldsysteem ontworpen zijn om een maximale impact te hebben? Wat zijn de essentiële elementen? Welke drankverpakkingen moeten er van bij het begin onder vallen? Hijzelf is van mening dat om snel vooruitgang te boeken, een systeem eenvoudig moet zijn. Een belangrijk aspect is de inname door de handelaars. Iedere burger moet de verpakkingen zeer gemakkelijk kunnen terugbrengen op zoveel mogelijk plaatsen, voor iedereen, ongeacht de digitale vaardigheden. Hoe zien de sprekers dat concreet? Pleiten ze voor een innameplicht? Zo ja, voor welke handelaars wel en voor welke niet? Zijn er uitzonderingen mogelijk?

Recycling Netwerk Benelux heeft na een jaar een uitgebreide evaluatie gedaan van het statiegeldsysteem in Nederland. Hij vraagt daar wat meer details over. Zijn er valkuilen die Vlaanderen kan vermijden? Zal de Nederlandse overheid het systeem nog bijsturen? Op welke termijn kan Vlaanderen een statiegeldsysteem invoeren? De minister heeft het over 2025. Is dat realistisch? Zijn er lessen uit de statiegeldsystemen in andere landen relevant voor Vlaanderen? Wat is de geschatte invloed van een Vlaams statiegeldsysteem op de hoeveelheid zwerfvuil? Zijn er naast statiegeld nog andere gemakkelijke manieren om de rest van het zwerfvuil te verminderen, zoals een verbod op plastic sigarettenfilters?

Hoe groot is het aandeel van het zwerfvuil in de microplastics? Is het risico op microplastics groter als het plastic in het water terecht komt dan erbuiten? Is er onderzoek gedaan naar de impact van een statiegeldsysteem op microplastics? Welke invloed zou volgens Jana Asselmans dergelijk systeem hebben? Wat is de invloed van de microplastics op de resultaten van de waterzuiveringsinstallaties?

De reportage op RTBF over zwerfvuil heeft erin gehakt. De landbouworganisaties hadden het over de koeien, maar hebben ook andere dieren last van blik? Niet alle landbouwers melden de schade. Hoe kunnen ze daartoe alsnog gemotiveerd worden? Welke vormen van zwerfvuil vormen het grootste gevaar voor de landbouw, blik of andere vormen? Welke problemen zijn er voor de gewassen? Hij vermoedt dat de economische schade bij veehouders hoger ligt dan 4 tot 6 miljoen euro. Ook om dat correct te ramen, is melden belangrijk. Welke maatregelen zal de sector zelf nemen om te vermijden dat zwerfvuil op landbouwterreinen terecht komt? Wat is de kostprijs van die maatregelen? Welke impact zou de invoering van statiegeld hebben op de problemen van de landbouwsector? Ziet de sector nog andere quick wins om zwerfvuil aan te pakken? Sensibilisering blijft belangrijk, maar het is tijd voor concrete actie.

Wat zijn volgens Hagar Ligtvoet de succesfactoren van een goed werkend statiegeldsysteem? Heeft ze nog wetgevende tips om een maximale impact te hebben bij de consument? Is het systeem van inname afdoende laagdrempelig? Waar moet Vlaanderen rekening mee houden om het systeem eenvoudig toegankelijk te houden? Wat zijn de argumenten voor en tegen de innameplicht? Hij vermoedt dat Vlaanderen ook zal gaan voor een gefaseerde invoering. Waarom heeft Nederland niet gekozen voor een zo breed mogelijk systeem? Oostenrijk deed dat immers wel. Nogal wat verpakkingen zijn uitgesloten, Tetra Paks en bepaalde soorten flesjes. Wat zijn de redenen daarvoor? Hoe kan omzeiling van het systeem, bijvoorbeeld door meer drank in brik dan in plastic te verpakken, vermeden worden?

Voorts vraagt hij wat meer uitleg bij de statiegeldoperator.

Hij was bijzonder onder de indruk van de toelichting van Pieter Elsen, in het bijzonder de vergelijking met 1971. Is het mogelijk een inschatting te maken van het volume drankverpakkingen in het kanaal? Hoe verhoudt dat zich tot het andere afval? Welke oplossing verwacht Canal it Up van statiegeld? Zou dat afdoende de vervuiling aan oevers en in waterlopen oplossen? Ziet de spreker nog andere oplossingen om het afval in de waterlopen op korte termijn terug te dringen?

2.3. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts wijst op de negatieve effecten van zwerfvuil op de natuurbeleving van de mens maar ook op de dieren en het milieu. Dat er iets moet aan gedaan worden, is geen discussiepunt. Volgens de doelstellingen van het verpakkingsplan diende het zwerfvuil met 20 procent gereduceerd te worden. Van bij het begin stelde cd&v dat het een bijna onmogelijke opdracht zou worden. De recente cijfers hebben dat bevestigd. Minister Zuhail Demir herinnerde eraan dat statiegeld nu onafwendbaar is. Het parlementslid is benieuwd naar de concrete voorstellen.

De voorbije jaren verwees de minister geregeld naar studiewerk over de impact van statiegeld en alternatieve systemen. De minister heeft de alternatieven niet benoemd maar in de media is sprake van een clicksysteem en een digitaal systeem. Is iemand van de sprekers betrokken bij die onderzoeken? Zo ja, over welke systemen ging het en wat waren de conclusies? Ze hoorde al wat bezwaren tegen een digitaal systeem, maar wat denken de andere sprekers daarover?

Gaat de Waalse studie over de sociaaleconomische impact van statiegeld over het proefproject van enige tijd geleden? Wat is de stand van zaken? Wie is erbij betrokken? Zijn er tussentijdse resultaten? Wanneer wordt ze opgeleverd? Voorts informeert ze naar de voor- en nadelen van gefaseerd en integraal invoeren. Hoe zal de afstemming met de andere gewesten verlopen? Zullen mensen niet over de grens gaan winkelen als de systemen niet dezelfde zijn? Is het überhaupt mogelijk om ook de inzamelsystemen op elkaar af te stemmen? Kan dat op korte termijn? Is het best eerst in te voeren en dan af te stemmen?

De evaluatie van het Nederlandse systeem komt er pas in 2024, hoewel er wel al enkele voorlopige cijfers zijn. Het parlementslid vindt het belangrijk dat bezorgdheden van de betrokken sectoren – bijvoorbeeld supermarkten – ernstig vooraf besproken worden. Hoe gebeurde dat in Nederland? Hoe denken de supermarkten vandaag over het systeem? Welke bijkomende initiatieven zullen de Nederlandse producenten nemen om de doelstellingen te halen? Hoe is beslist waar en hoeveel inzamelpunten er zijn? Bij restaurants zijn er geen, waardoor buitenlandse passanten naar een winkel moeten, wat ze allicht niet doen zullen. Is daar bijsturing nodig? Zo ja, welke?

2.4. Tussenkoms van Freya Perdaens

Freya Perdaens herinnert eraan dat al in het regeerakkoord stond dat als het zwerfvuil niet verminderde, er statiegeld zou komen. Het zwerfvuilprobleem vergt verscheidene maatregelen. Statiegeld alleen zal het niet oplossen, maar kan er wel toe bijdragen. Het mag er alleen niet toe leiden dat de andere fracties in het zwerfvuil niet aangepakt worden. Zwerfvuil komt vaak door on-the-goconsumpties, wat niet zomaar kan worden ingedijkt of verminderd. De productontwikkeling, de inzamelwijze en de handhaving wel.

Bij statiegeld zijn er nog wel wat bezorgdheden. Hoe zit het met de plaats die inzamelen thuis in beslag neemt? Nu worden flesjes en blikjes platgeduwd in de blauwe zak. Hoe verloopt de logistiek? Zal dat veel extra verkeer teweegbrengen?

Naar waar kan het weggebracht worden? Is het een grote investering voor kleine ondernemers die al in een moeilijke financiële situatie zitten? Wie zorgt voor de coördinatie van inzameling tot verwerking?

De afgelopen jaren waren er al enkele proefprojecten met verschillende klemtonen. Daar zijn veel verschillende lessen uit te trekken, maar geen van allen zijn ze zo maar transposeerbaar naar Vlaanderen, gezien er ook de PMD-pluszak is. Hetzelfde geldt voor de buitenlandse modellen. Er is geen kant-en-klare oplossing voor een ideaal statiegeldsysteem. Hoe ervoor zorgen dat wat in de blauwe zak terecht komt nog voldoende waarde heeft om te verwerken? De Vlaamse recyclagecijfers zijn heel goed, maar dat lost het zwerfvuilprobleem niet op. Hoe was de situatie in Nederland voor de invoering van statiegeld?

Aan Jana Asselman vraagt ze of plastic flessen die hergebruikt worden microplastic bevatten? Is het beter alleen maar glazen flessen of andere recipiënten te gebruiken? Aan de landbouworganisaties vraagt ze cijfers over het aantal blikjes dat in de weiden gevonden wordt. Naast statiegeld zal handhaving immers nodig zijn en dan vooral op plaatsen waar veel zwerfvuil aangetroffen wordt.

2.5. Tussenkoms van Leo Pieters

Leo Pieters denkt bij een oplossing van zwerfvuil in de eerste plaats aan circulaire economie. Hij verwijst naar het rapport van OVAM daarover. Zijn er ook cijfers over de motieven voor sluikestorten? Te kleine behuizing kan een reden zijn waarom mensen vuilnis illegaal dumpen. Heeft sociale status een invloed? Is het mogelijk om op die motieven in te spelen om sluikestorten te verhinderen?

De opruimkosten en afvoerkosten alleen bedragen ongeveer 170 miljoen euro, maar als alles meegerekend wordt, zullen de kosten veel hoger liggen. Heel wat daarvan vallen ten laste van steden en gemeenten. Ook de landbouw ondervindt verhinderbare schade. Als dat geld niet meer moet worden uitgegeven, kan het gebruikt worden voor preventie, selectief ophalen, statiegeld. Wegen de kosten van opruiming nu op tegen de kosten van een statiegeldsysteem? De kosten voor de consument mogen niet stijgen. Heel wat onder hen doen het wel goed. Ook de middenstand mag er geen extra kosten voor doen. De grote multinationals wel want die hebben de drankverpakkingen ingevoerd. Voor al de rest zou het systeem kostenneutraal moeten zijn.

2.6. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe ziet niet de invoering van het statiegeld, maar het verminderen van het zwerfvuil als centrale kwestie. De cijfers tonen een kleine verbetering aan in het zwerfvuil, maar een enorme verslechtering op het vlak van sluikestorten. Hebben de sprekers daarover suggesties. En voor andere fracties in het zwerfvuil als kauwgom en sigaretten?

Momenteel mag de blauwe zak gebruikt worden voor alle plastics. Ze kijkt uit naar de cijfers over de recyclagegraad. Voor de inzamelgraad is het doel 90 procent. Kan dat gehaald worden alleen met statiegeld? Het is zaak dat wijzigingen verbeteringen zijn, zodat Vlaanderen koploper in Europa blijft, zowel voor inzamel- als recyclagegraad. Ze is zelf voorstander van keuzevrijheid, niet verwonderlijk voor een liberaal. Hoe zien de sprekers een combinatie tussen blauwe zak en statiegeld? Burgers die nu voorbeeldig sorteren en deponeren, mogen niet gestraft worden. Er zijn enorme verschillen in statiegeldsystemen. Welk is het beste voor Vlaanderen om zo snel mogelijk de gewenste resultaten te halen?

Wat is de recyclagegraad in Noorwegen, dat aangehaald wordt als gidsland? Vlaanderen is klein, heel wat mensen kopen in andere regio's en landen. Hoe wordt dat

dan geregeld? In een klassiek statiegeldsysteem worden blikjes of flesjes met deuken niet aangenomen. Kan dat anders? Ook de volumes die moeten vervoerd worden, zijn een zorg.

Vlaanderen moet innovatief durven denken, dus anders dan de andere landen. Het digitale systeem dat Fost Plus voorstelt, kent wel wat heikele punten, onder meer de privacy en de fraudegevoeligheid. Dat neemt niet weg dat er moet worden gezocht naar een innovatiever statiegeldsysteem dat combineerbaar is met de blauwe zak. Uiteraard in functie van het doel: hogere inzamel- en recyclagepercentages.

Zelfstandigen maken zich zorgen over de financiële en de ruimtelijke impact, maar ook over de concurrentie tussen kleine en grote supermarkten. Hoe loopt dat in Nederland? Door corona zitten de thuisleveringen in de lift. Is het mogelijk van die vrachtwagens innamepunten te maken? Kortom, hoe op een andere manier het gemakkelijk, eenvoudig en duidelijk houden?

3. Antwoorden door de sprekers

3.1. Antwoorden door Rob Buurman

Rob Buurman zegt dat het Nederlandse systeem gefaseerd ingevoerd wordt niet om praktische maar om politieke redenen. De fases waren het gevolg van politieke compromissen, niet van een zoektocht naar een ideaal systeem. Idealiter worden alle dranken van bij het begin inbegrepen, hoewel er voor zuivel een sterkere case is voor uitzonderingen dan voor sappen. Mengvarianten van sappen met water of suiker vallen in Nederland hoe dan ook onder het statiegeld. Zelfs met maar 1 procent water of suiker, dus is het verschil met sappen klein. De consument begrijpt dat niet altijd. Daarenboven is recyclage van plastic flessen van sapjes perfect mogelijk.

Een statiegeldbedrag moet voldoende sturen. De milieuorganisaties denken aan 20 tot 25 cent. Een argument tegen gefaseerd invoeren is dat supermarkten dan misschien alleen inzamelinfrastructuur installeren voor een bepaald segment en dan later opnieuw kosten moeten doen. Hoe meer van bij het begin rekening gehouden wordt met meerdere productstromen, hoe lager de uiteindelijke totale investeringskost. Doordat de Europese Commissie naar hervulbare verpakkingen wil, is het goed daar ook op te anticiperen. Eens de inkt van de wet droog is, hebben supermarkten en producenten nog wel wat tijd nodig voor de praktische aspecten. De ondergrens is een jaar. Duitsland heeft geprobeerd het in een half jaar tijd te doen maar is teruggefloten door het Europese Hof dat dat als onredelijk wegzette. Het is aan de Vlaamse, Brusselse en Waalse ministers om uit te zoeken wat een geschikte termijn is.

Momenteel mag er al materiaal van blikjes en plastic flesjes gebruikt worden in nieuwe verpakkingen. Het plastic afval van België moet evenwel gemengd worden met plastic van Nederland, Denemarken, Duitsland enzovoort. Maar dat recycleert uit het buitenland wordt steeds duurder. Momenteel is dat zelfs veel duurder dan de aankoop van virgin materiaal. Welk percentage België van eigen recycleert mag gebruiken, dat dus voldoet aan de voedselveiligheidsnormen, hangt af van de inzamelgraad. Die wordt hoger met statiegeld. Volgens recyclagebedrijven in de aluminiumsector mogen bij het maken van nieuwe blikjes andere aluminiumlegeringen niet zomaar aan het blikjesrecycleert worden toegevoegd. Kortom, er zijn oude blikjes nodig om nieuwe te maken. Ofwel worden ze dus apart ingezameld, ofwel moet er een performant sorteringssysteem zijn.

De weerstand van supermarkten is deels een irrationeel verzet tegen verandering. Daarnaast hebben ze schrik om een afvalinzamelpunt te worden. Het is zaak vooraf goed te bespreken wat er van supermarkten kan verwacht worden en na te gaan

of er niet andere bijkomende innamepunten nodig zijn. Misschien is het mogelijk om krantenwinkels die nu meer en meer logistieke hubs worden voor bijvoorbeeld pakjesverzending, daarvoor in te schakelen, zeker als er nog herbruikbare verpakkingen bij komen. Een andere optie zijn treinstations. Voor flesjes en blikjes zijn supermarkten logisch, maar het beleid denkt ook best na over het vervolg. Ook andere verkooppunten zijn logisch. Die kunnen dan ook profiteren van de bijkomende klandizie.

De detailhandel moet zeker ook aanwezig zijn bij de voorgaande besprekingen. Als deelname alleen voor de grote winkels verplicht wordt, of als er geen verplichting komt, is het zaak ervoor te zorgen dat ook de kleine handelaars op een gemakkelijke manier kunnen deelnemen en dat het niet louter overgelaten wordt aan de grote. Recycling Netwerk Benelux is voorstander van een zo breed mogelijke innameplicht, met eventueel een paar kleine uitzonderingen, bijvoorbeeld dat kleinhandelaren ook hun innameplicht binnen een straal van enkele honderden meter mogen regelen.

In elk statiegeldsysteem betaalt de producent een bijdrage waarvan innamepunten dan een kostendeckende vergoeding krijgen. Er zijn heel wat varianten: kleinere of grotere machines, handmatige inname enzovoort. Afvoer kan met dezelfde vrachtwagens die goederen naar de supermarkt brengen. Soms worden er kleine autootjes ingeschakeld die bijvoorbeeld tankstations afrijden.

Hergebruik en hoogwaardige recycling vergt een gescheiden inzameling. Andere verpakkingen worden dan nog altijd ingezameld via systemen als de blauwe zak. Als producenten slecht recycleerbare materialen op de markt brengen en daardoor nadeel ondervinden, dat ze dan die producten aanpassen. Dat brengt de kostprijs terug bij de vervuiler. Alleen moeilijker recycleerbare producten in de blauwe zak, is een stimulans voor de producenten om hun producten aan te passen.

In Nederland is er geen innameplicht. De verantwoordelijkheid daarover ligt louter bij de producenten. Het is een correct principe – zeker grotere verkooppunten als supermarkten – dat wie het product op de markt brengt of verkoopt, ervoor zorgt dat het product terug wordt ingenomen en gerecycleerd. Als producenten wel en supermarkten niet verantwoordelijk worden, zorgt dat voor ingewikkelde onderhandelingen tussen beiden. Er zijn maar twee landen zonder innameplicht, dat zijn Zweden en Nederland. In Nederland zorgde dat ook voor discussie over hoe de blikjes worden ingenomen. Uiteindelijk is er gekozen voor inzameling in de supermarkten en niet erbuiten. Hij denkt dat producenten nu wel voor een innameplicht zouden zijn, als ze dat ten minste openlijk zouden durven zeggen tegen de supermarkten.

Lessen uit andere landen zijn het belang van de hele bevolking te engageren met een brede communicatie, maar ook een sluitstuk te hebben van handhaving en boetes. Volume is dan wel een maat om zwerfvuil aan af te meten; sigarettenpeuken zijn bijvoorbeeld heel klein maar hebben een grote vervuilingsgraad. Kauwgom kan beter op Europees niveau aangepakt worden, bijvoorbeeld met een verbod op kunststof als ingrediënt.

Het is moeilijk om momenteel het digitale statiegeld te evalueren. Het bedrijfsleven acht zelf drie jaar onderzoek nodig om alleen de haalbaarheid in te schatten. Gezien de tijd die het bedrijfsleven al gekregen heeft voor oplossingen, vinden de milieubewegingen het moeilijk om nog zoveel extra tijd te geven voor een onzekere oplossing.

Er is geen bewijs dat statiegeld leidt tot meer aankopen over de grens. De absolute kostprijs van een product is wel een drijfveer. Voor producenten kost een statiegeldsysteem weinig, nagenoeg niets voor blik en gemiddeld twee eurocent voor

plastic flesjes, maar dan is nog niet rekening gehouden met besparingen op het gerecycleerd materiaal en met andere inzamelsystemen. Hij heeft geen aanwijzingen dat mensen zouden kiezen voor flessen zonder statiegeld. Mensen brengen al glazen flessen terug, blikjes en plastic flessen wegen heel wat minder. De ruimte thuis lijkt dan wel een probleem, maar eens het is ingevoerd, speelt dat eigenlijk niet.

In heel veel andere landen was er ook een PMD-omhaling op het moment dat statiegeld ingevoerd werd. Wat wel klopt is dat België een goed homogeen en bekend systeem heeft, met een hoge participatiegraad. Dat er een combinatie nodig is van een inzamelwijze voor hoogwaardig recycleerbaar afval met een voor de restfractie, is evident. Meerdere landen groeien naar dergelijk duaal systeem.

Vlaanderen en België hebben inderdaad een koploperspositie, maar ondervinden ook de wet van de remmende voorsprong. Als er steeds meer geld gepompt wordt in het bestaande systeem en dat als argument gebruikt wordt om vooruitgang tegen te gaan, zal het de koploperpositie kwijtraken. Dat wie goed sorteert gestraft wordt door statiegeld is een argument dat alleen in België gehoord wordt. Iedereen wordt beloond met een schoner milieu. Dat 80 tot 90 procent voorstander is, bewijst dat ze het eerder als een beloning dan als een straf zien.

3.2. Antwoorden door Tycho Van Hauwaert

Wat de timing betreft wijst *Tycho Van Hauwaert* erop dat de OVAM al in 2015 een studie gedaan heeft over de praktische implementatie van een statiegeldsysteem. Brussel en Wallonië hebben deelgenomen aan die studie. De minister heeft daarnaast al enkele keren gewag gemaakt van extra onderzoek dat loopt. De gegevens zijn dus beschikbaar om een keuze te maken. De Waalse studie gaat over de praktische uitwerking, over de kosten, over hoeveel inzamelruimte per winkeloppervlak, de hoogte van het statiegeld enzovoort. Over het digitale systeem is er ook een studie, die de Bond Beter Leefmilieu nog niet heeft kunnen inkijken. De praktische bezwaren, de kostprijs, de inname van de openbare ruimte voor vuilnisbakken enzovoort komen daarin aan bod. Hij vraagt dat die studie publiek wordt gemaakt. Een Welse studie zet vragen bij de effectiviteit van een digitaal systeem. Het Noorse systeem is wel een goed voorbeeld. Het inzamelpercentage is er 93 procent en stijgt nog: +5 procent voor PET, +7 procent voor flesjes.

Vlaanderen heeft een belangrijke chemische cluster. De petrochemie snakt naar kwaliteitsvol recyclelaat. Steeds meer wetgeving verplicht ook een minimumpercentage recyclelaat. Momenteel is het nog nodig afval van andere landen in te voeren. Pas de laatste jaren zet Vlaanderen in op recyclagecapaciteit voor plastic. Tot voor kort werd het in Frankrijk en Polen gerecycleerd en teruggebracht. Indaver bouwt momenteel een polystyreenfabriek, EcoWerf zal proberen de chipszakken te recyclen. Het statiegeld past in die strategie, want zorgt voor goede kwaliteit van ingezamelde fracties. Het clicksysteem is complex. Het probleem is dat het blikje of de PET-fles in de openbare vuilnisbak beland, waardoor er snel ook verbrandingsafval tussen raakt. Bij statiegeld is de stroom proper en meteen bruikbaar.

Statiegeld is voor PET en blik een goede oplossing, voor andere vuilfracties als sigarettenpeuken en kauwgom niet. De Wegwerpplasticrichtlijn wordt door lidstaten op heel verschillende manieren geïnterpreteerd. Hij is ook ruim, want slaat ook op fruitverpakkingen, maaltijdcontainers. De coronacrisis heeft een boost gegeven aan wegwerpcultuur, door de vele takeawaymaaltijden in wegwerpverpakkingen.

De milieubeweging is nog niet aangesproken. Toch is dat belangrijk. De minister plant blijkbaar gesprekken met de federaties maar ook met de milieubeweging.

3.3. Antwoorden door professor Jana Asselman

Jana Asselman zegt dat er geen bewijs is dat landen met statiegeldsystemen minder PET in het sediment hebben. In Noorwegen is er minder, maar een verband met statiegeld is niet vast te stellen. Het kan ook liggen aan de andere bemonsteringsmethode, andere producttypes die er populair zijn enzovoort. Vlaanderen heeft een nulmeting en referentiemetingen en kan over enkele jaren wel nagaan wat de invloed is van de inspanningen.

Het aandeel van zwerfvuil in microplastics is heel groot. In de studie van de Vlaamse Milieumaatschappij staat dat het aandeel van PET in de fractie die via huishoudelijk afvalwater in het milieu terechtkomt, 10 tot 15 procent is, terwijl de waarden in sediment veel hoger zijn. Dat kan dan alleen komen van zwerfvuil en/of van de industrie. Maar in industriële toepassingen wordt zelden PET gebruikt. Dus is zwerfvuil een drijvende factor voor PET-aanwezigheid in het milieu. Zwerfvuil heeft in rivieren of oceanen een grotere impact dan op het land. De impact op land is immers voornamelijk lokaal, hoewel er mogelijk wel een grotere impact is op de voedselketen. Water transporteert het zwerfvuil voor het sedimenteert. Een andere belangrijke factor voor zowel mens als milieu is de vorming van biofilms. Recente inzichten tonen aan dat wat op plastic groeit mogelijk hotspots zijn voor verhoogde antimicrobiële resistentietransfer. Via de waterzuivering komen microplastics mogelijk in het drinkwater terecht. De drinkwater- en afvalzuiveringsbedrijven verrichten heel goed werk en halen zeer veel microplastics uit het water, tot meer dan 97 procent. Eigenlijk zit er veel minder microplastic in het drinkwater dan in de glazen of plastic flessen.

Het is niet zo dat de huidige plastic flessen zullen worden hergebruikt. Flesjes waar statiegeld op geheven wordt, zijn beter en sterker. Het is nodig te onderzoeken hoe vaak ze veilig kunnen worden hergebruikt. Het is gewoon ook zaak de flesjes goed te spoelen zodat de microplastics verwijderd worden en uiteraard het spoelwater niet zomaar te lozen. De inname van microplastics door de mens door hergebruik van plastic flesjes zal door de hogere kwaliteit van materialen beperkt blijven. De beste raad is de verpakkingen niet te gebruiken waar ze niet voor bedoeld zijn: niet opwarmen als dat niet mag bijvoorbeeld. Tot slot vindt ze het belangrijk de plastic filters in sigaretten op Europees niveau te verbieden, niet alleen vanuit sluikestort- maar ook vanuit gezondheidsperspectief. Studies bewijzen immers dat rokers stukjes van die plastic filters inhaleren.

3.4. Antwoorden door Hendrik Vandamme

Hendrik Vandamme beaamt dat er ook ander zwerfvuil op de velden terechtkomt, maar dat blik sowieso het overwicht heeft. Gesneden metaal is scherper dan gesneden plastic. De gevolgen als dieren die opeten, zijn dus groter. Alle herkauwers die ingekuild voeder krijgen, worden erdoor geraakt, maar de populatie runderen is in Vlaanderen veel groter dan de populatie geiten en schapen.

De schade van 4,5 tot 6 miljoen euro is bepaald op basis van de enquête en de berekeningen van de universiteit van Wageningen. Daar wordt alleen schade bij veehouders in meegerekend. Ook bij de akkerbouw, dus niet-grasland, is er schade. Oogsten met vreemde voorwerpen in kunnen in principe geweigerd worden door afnemers. Land- en tuinbouwers zijn gebonden aan lastenboeken, waarbij ze minstens twee keer per jaar een visuele controle moeten doen van de velden. Hij ziet wel enkele oorzaken van zwerfvuil: gemakzucht, verborgen alcoholisme.

De snelle resultaten in Nederland bewijzen de impact van statiegeld op de daling van zwerfvuil. De land- en tuinbouwsector draagt ook zelf zijn steentje bij door verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen te recupereren. Dat initiatief van de petrochemische industrie die alle recipiënten van gewasbeschermingsmiddelen

recupereert, is misschien een na te volgen voorbeeld, net als de recuperatie van elektrische toestellen en autobanden.

Misschien kan de landbouwsector ook een bijdrage leveren tot het produceren van recupereerbare en bioafbreekbare verpakkingsmiddelen, namelijk door de planten te kweken die er de basis van vormen. Met gerst, mais en suikerbiet is dat vandaag al mogelijk.

3.5. Antwoorden door Pieter Verhelst

Pieter Verhelst zegt dat de landbouw volgens de winterval 'food and feed first, then fuel and fiber' zeker grondstoffen kan leveren. Het probleem is ruimer dan de blikjes., Ook plastic flesjes en sluikestorten vormen een probleem. Blik is een belangrijke component van het zwerfvuil dat tot het meest schrijnende dierenleed leidt. Het is een probleem van alle herkauwers maar de koeien springen het meest in het oog. De cijfers van de universiteit van Wageningen staan in contrast met het aantal meldingen bij het meldpunt. Maar de landbouwer heeft op dat moment al miserie genoeg: de veearts, Rendac, stallen aanpakken, laat staan nog een melding doen die hem niets opbrengt. Er valt iets voor te zeggen de studie te herkennen, ook om bepaalde hotspots op te sporen, dus waar de problemen groter zijn. Wat op akkers en weiden terecht komt, zit niet in de algemene zwerfvuilcijfers omdat het privé domein is, maar wel, en dan zonder detail, in de cijfers over het afval van boeren en tuinders.

Detectie op akkers en weiden gebeurt dus door de boer zelf. Voor agro-industriële bedrijven kan dat misschien met een drone, maar voor familiale bedrijven in Vlaanderen is dat de boer zelf. De lastenboeken dwingen hem om dat te doen. Als er te veel vreemde objecten in de oogst zitten, wordt hij daarvoor gestraft door de afnemende industrie. Die deklussen de oogst dan, met een lagere prijs of zelfs niet-aanvaarding tot gevolg.

De landbouworganisaties verwachten een positieve impact van statiegeld, maar dus alleen voor blikjes en plastic flesjes. Helemaal weg zal het probleem daarmee niet zijn. Daarom is er een integrale aanpak nodig: statiegeld gecombineerd met de blauwe zak voor de rest van de PMD-stoffen én opruimacties. Het blijft dus een goede zaak dat buurtverenigingen de verantwoordelijkheid nemen om de buurt op te ruimen en daar dan nog correct voor vergoed worden, niet alleen met handschoenen en een stick. Sensibilisering blijft ook een belangrijke component.

De landbouworganisaties interesseert het type statiegeldsysteem en de voorwaarden minder, voor hen is het resultaat belangrijk. Zoals in alle beleid is het belangrijk een kmo- en kleinezelfstandigentoets te doen. Regelgeving die dat niet doet, neigt ernaar de groten te bevoordelen terwijl Vlaanderen een kmo-voedingsland is. De kleinhandel koopt nog altijd veel producten van boer en tuinder aan een correcte prijs. Dat mag niet gehypothekeerd worden. De landbouwsector heeft al heel wat besognes met grensaankopen. Wie over de grens naar de supermarkt gaat omdat andere producten daar goedkoper zijn, koopt daar ook melk en kaas. Er mag daar geen component aan worden toegevoegd.

3.6. Antwoorden door Hagar Ligtvoet

Hagar Ligtvoet zegt dat de aanpak in Nederland niet gefaseerd is, omdat er geen plan achter zat. Het is gewoon zo gegroeid. Er was al een systeem voor grote flessen; daar werden kleine flesjes aan toegevoegd. Toen was er geen meerderheid voor blikjes, later wel. Het is dus gewoon een gevolg van de politieke besluitvorming. Of daar opnieuw zou voor gekozen worden, laat ze aan de politici.

Nederland heeft geen blauwe zak maar een oranje bak. De situatie in Nederland was voor het statiegeld dus vergelijkbaar met de Belgische. Beide systemen bestaan nu naast elkaar. Voor kleine flesjes krijgt een consument 15 cent, voor grote 25 cent. Producenten kunnen, bijvoorbeeld als de doelstellingen niet gehaald worden, zelf voorstellen dat te verhogen. Iedereen mag ervoor kiezen om zijn statiegeldflesje niet terug te brengen en in de bak te doen. Voor het bereiken van de doelstelling telt dat evenwel maar heel beperkt mee: ongeveer 60 miljoen flesjes per jaar, als ze aan dezelfde voedselcontactkwaliteit voldoen als een zuivere stroom, wat heel moeilijk is. Zo willen de bewindvoerders de prikkel voor de statiegeldinzameling groot genoeg houden. Voor producenten is het dus belangrijk dat zoveel mogelijk via het statiegeldsysteem wordt ingenomen. Voldoende kwaliteitsvol recyclaat is volgens de spreker niet mogelijk zonder statiegeld. Bedrijven die overstappen op 100 procent gerecycleerde flessen geven zelf aan dat statiegeld onontbeerlijk is. Het klopt natuurlijk dat de kwaliteit van de resterende materialen, ingezameld via het PMD-systeem, achteruitgaat. Het gaat evenwel niet om een systeem te creëren dat loont voor de producent, maar gewoon het principe toe te passen dat de vervuiler betaalt. Wie producten produceert gemaakt om weg te werken, moet de kosten dragen van inname, verwerking en recyclage. De aanbouwende wetgeving geeft prikkels om de wijze van ontwerpen te veranderen. Ook de tariefdifferentiatie in de producentenverantwoordelijkheid zorgt daarvoor: het wordt lucratiever om beter te ontwerpen want dan moet een producent minder afdragen aan de producentenorganisatie.

De innameplicht is bewust niet ingevoerd. Het doel primeert, namelijk het voorkomen van zwerfvuil, en niet zozeer hoe een producent het doet. Daarvoor moet wel helder zijn dat de producent verantwoordelijk is. Sommige supermarkten zijn ook producenten, wat het speelveld gelijk brengt. De producenten mogen dus het systeem in onderling overleg opzetten, dus ook voor een innoverend systeem kiezen. Ze moeten uiteraard beantwoorden aan de scherpe eisen en doelstellingen. Dat er geen innameplicht is, heeft het verzet tegen het systeem in ieder geval vermindert. Dat heeft wel tot wat interne discussies geleid, inclusief alternatieven zoals circulaire hubs, waar ze vervolgens vanaf gestapt zijn. Het is wel belangrijk vooruit te kijken. Allicht volgen er nog andere stromen voor statiegeld, niet alles kan worden opgeslagen in een supermarkt. Supermarkten hebben zich tegen het systeem verzet omdat ze geen afvalinzamelbedrijf willen worden en zagen wel wat hygiëne- en ruimte-issues, niet onterecht natuurlijk. De uitzonderingen voor 100 procent-sap en zuivel zijn trouwens ingegeven door de hygiënebekommernissen. Soms gaat het ook om andere plastic, dus niet PET, wat invloed heeft op de zuiverheid van het recyclaat. Dat was trouwens ook een reden voor de uitzondering. Producenten maken duidelijk dat het sapproducten vrijstaat om wel aan het systeem deel te nemen. Bij de evaluatie wordt het systeem in zijn geheel bekeken. Het Nederlandse parlement wil het dan zeker hebben over die uitzondering.

Er zijn kostprijsberekeningen vooraf gedaan, maar uiteindelijk blijkt dat het systeem zichzelf betaalt. Uiteraard vraagt de opstart een investering. Voor blikjes is dat in Nederland 2,1 miljard euro per jaar. Maar de vracht is groter dan voor flesjes en het is een nieuwe stroom. Nederland heeft al wat onderzoek laten uitvoeren naar welke andere drankverpakkingen zich zouden lenen voor statiegeld. Voor de meeste daarvan zal dat niet leiden tot meer recyclage. Voorts wordt actief gevolgd of statiegeld een verschuiving teweegbrengt. Een paar producenten zijn inderdaad van een plastic fles naar een drankkarton overgestapt, hoewel dat geen significant meetbaar effect had. Daarom heeft Nederland ook een recyclagedoelstelling voor drankkartons ingesteld, niet alleen voor het karton, maar ook voor het plastic en aluminium in het drankkarton. Zo heeft het een gelijk speelveld tussen de drankverpakkingen gecreëerd. Verder heeft Nederland de hoop dat met de herziening van de Verpakkingsrichtlijn niet-recycleerbare verpakkingen worden uitgefaseerd. Allicht zal de richtlijn er voor het einde van 2022 zijn.

Voor 2018 mochten producenten aantonen dat ze iets beters konden bedenken dan statiegeld. In 2018 is dan het politieke en wetgevende proces gestart wat in Nederland gemiddeld twee jaar duurt. Toen het politiek besluit werd genomen in april 2020 was de wetgeving bijna rond. Het systeem is ingevoerd in juli 2021; vanaf 2022 moeten de producenten aan de doelstellingen voldoen. Dus een jaar om het systeem op poten te zetten, en vervolgens nog een tijd om het systeem up and running te krijgen en zo nodig aanpassingen te doen.

Of de inname laagdrempelig genoeg is, zal blijken uit het resultaat, namelijk het halen van de doelstelling. Mogelijke oorzaken zijn te weinig inzamelpunten, een te moeilijk systeem. Het is dan aan de producenten om daar iets aan te doen. De overheid zal voor hen geen oplossingen verzinnen. Als ze de doelstellingen niet halen, volgt handhaving. Omdat de deadline van invoering niet gehaald is, gebeurt dat nu trouwens voor de blikjes. De inspectie heeft een preventieve last onder dwangsom aangekondigd. Als de invoering inderdaad zo lang duurt als de producenten zeggen, kan dat oplopen tot een kostenpost van 28 miljoen euro. Omdat ze op 80 procent van plastic flesjes zitten en voor het einde van dit jaar op 90 procent moeten halen, zullen producenten volgens hun website extra publiekscampagnes organiseren. Daarnaast bekijken ze of extra innamepunten mogelijk zijn.

Er is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om het zwerfafval van kauwgom te beperken. Voor sigaretten loopt een onderzoek van de verschillende opties om zwerfvuil van sigaretten te beperken, dus nog naast de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid zwerfafval, die is ingevoerd op basis van Europese wetgeving. Er wordt gedacht aan een verbod op alle filters, dus niet alleen de plastic onderdelen maar ook de andere schadelijke onderdelen ervan. Het onderzoek zal eind dit jaar afgerond zijn en de spreker zal de resultaten graag delen.

3.7. Antwoorden door Pieter Elsen

Pieter Elsen zegt dat sinds het begin van de kanoacties zijn organisatie 6 ton afval uit het kanaal heeft gehaald. Met een brandaudit heeft het de merken bepaald en Coca-Cola staat zoals overal ter wereld op nummer 1. Visuele controles leveren op dat minstens 35 tot 40 procent van het afval flesjes en blikjes is.

Statiegeld zal heel snel een invloed hebben op wat in het kanaal en de Zenne terecht komt. Visueel zal het ook een groot verschil maken als daar geen flesjes en blikjes drijven. Andere verpakkingen als plastic zakken drijven net onder het oppervlak.

Er zijn drie wegen waarlangs het afval in het kanaal en de Zenne terecht komt. Het grootste deel wordt er ingeblazen door de wind. De straten zijn vuil en er is geen barrière aan het water. Het kleinste deel wordt er ingegooid. Een ander deel, vooral microplastics, komt met de riooloverlopen mee. De Brusselse riolering stort tien keer per maand over in de Zenne, een tot drie keer per maand in het kanaal, wat veel is. Overstorten betekent dat de volledige inhoud in het water terecht komt. Door een goed geïntegreerd waterbeheer kan ervoor gezorgd worden dat de riolen niet meer verzadigd worden door regenwater: regenwater opslaan, hergebruiken, langzaam laten infiltreren, de straatkolken uitrusten met een fijnere filter. Een kleine plint langs de waterloop kan een deel van het vuilnis dat de wind in het water blaast, tegenhouden. Een andere mogelijkheid zijn afvalbarrières in het water zelf. In het kanaal kan dat een mobiele barrière zijn die open en dicht kan om boten te laten passeren. De beste oplossing voor afval in waterlopen is een circulaire maatschappij met veel meer herbruikbare verpakkingen

II. Hoorzitting van woensdag 19 oktober 2022

1. Presentaties door de sprekers

1.1. Presentatie van Fost Plus

1.1.1. *Motor van de circulaire economie*

Wim Geens legt uit dat Fost Plus de inzameling, de sortering en de recyclage van Belgische huishoudelijke verpakkingsmaterialen regelt. Sommige stromen zoals het glas kunnen onmiddellijk gerecycleerd worden, andere zoals die in de blauwe zak terechtkomen, moeten eerst gesorteerd worden. De trend van buitenshuis consumeren is nog versterkt door de coronacrisis. Fost Plus wil ook het afval daarvan capteren. Het gaat nu na of het vuilnis van openbare vuilnisbakjes kan worden gesorteerd voor het naar sorteercentra te brengen en daarna naar recycleercentra.

België heeft een uniek uniform systeem met duidelijke sorteerbodschappen en sorteerscenario's. Dat moet volgens de spreker behouden blijven. De contracten zijn onder controle, de data aanzienlijk, de materiaalstromen gecontroleerd. De Belgische doelstellingen zijn veel strenger dan wat Europa oplegt. Zo vraagt Europa een recyclagegraad van plastic van 50 procent tegen 2025. In België moet al 65 procent gerecycleerd worden in 2023. Zo moet in België 90 procent van de drankverpakkingen worden ingezameld in 2022, in Europa pas tegen 2029.

1.1.2. *Vlaams Verpakkingsplan 2.0*

De spreker vervolgt met de praktische vertaling van die afspraken in het verpakkingsplan: de nieuwe blauwe zak om de huishoudelijk plastic in te zamelen, maar ook doelstellingen zoals de inzamelingspercentages. Heel veel doelstellingen worden gehaald, maar de zwerfvuilmeters 2021 tonen, vergeleken met de referentieperiode 2014-2015, maar een verbetering van 11 procent ten opzichte van 2019, hoewel ze 20 procent beter zijn dan in 2015. Tot vandaag is de doelstelling voor het einde van 2022 met een daling van 20 procent niet gehaald.

1.1.3. *De nieuwe blauwe zak*

De nieuwe blauwe zak is sinds eind vorig jaar overal geïntroduceerd. 2022 is dus het eerste jaar dat er cijfers zullen zijn over het algemeen gebruik van de nieuwe blauwe zak. Bedoeling was om 50 procent meer materiaal in te zamelen. De intercommunales die al een volledig jaar met het nieuwe systeem werken, halen dat percentage. Van 160.000 ton met de klassieke zak, is het nu 250.000 ton. De burger is tevreden met de duidelijkere sorteerbodschap waardoor hij minder twijfelt wat in de blauwe zak mag. Vandaag bedraagt de recyclagegraad 52 procent, dus de doelstelling is gehaald. Er zijn weinig Europese landen die dat halen, maar uiteraard is er nog marge voor verbetering.

In de verwerking van het ingezamelde materiaal is zwaar geïnvesteerd en die investeringen lopen nog door. Na inzameling moet de bulk van de blauwe zak in veertien stromen gesorteerd worden. Van de vijf nieuwe sorteercentra die daarvoor nodig zijn, zijn er ondertussen vier actief. De vijfde zal volgen in januari-februari. De tien plasticfracties uit de blauwe zak worden daarna gesorteerd, ook in vijf nieuwe hypermoderne recyclecentra. Momenteel worden drie daarvan gebouwd. De volledige ketting bevindt zich dus op Belgische bodem. Het is een integraal circulair systeem, dat België neerzet als recyclehub voor de eigen materialen, de CO₂-voetafdruk vermindert, lokale jobs creëert en investeert in de lokale economie. Voor de spreker is dat een performant systeem, dat pas zijn volle vruchten zal afwerpen begin 2024

1.1.4. Inzamelgraad PET

Volgens de cijfers van 2020 wordt 95 procent van het pet ingezameld met de blauwe zak. Dat is heel hoog en stijgt nog. Maar twee Europese landen doen het beter. Alle testen gedaan door gerenommeerde bedrijven als Veolia, bedrijven die ook de recycleercentra bouwen, wijzen uit dat het materiaal geschikt is voor bottle-to-bottlerecyclage. Via buitenlandse verwerkers wordt nu al 60 procent bottle-to-bottlerecyclage gehaald. Als de lokale recyclagecapaciteit klaar is, zal dat percentage nog toenemen. De afspraak is immers om al wat gerecycleerd wordt in België te hergebruiken conform het bottle-to-bottleprincipe. Zelfs Duitsland scoort minder goed dan België vandaag, maar gaat uiteraard ook na hoe die percentages te verhogen.

Volgens het verpakkingsplan moet er 50 procent gerecycleerd materiaal in nieuwe drankverpakkingen zitten, vandaag is dat 35 procent. Eens die recycleercentra in werking zijn en het recyclaat beschikbaar is, zal de doelstelling gehaald worden. Het gemiddelde in Europa is momenteel 17 procent

90 procent wordt ingezameld via de blauwe zak, de resterende 10 procent, doorgaans consumptie buitenshuis, moet ook op een of andere manier worden opgehaald. Het doel was om tegen 2022 die inzamelpercentages met 50 procent te verhogen. Dat is al gehaald in 2021. Ook 2022 is met 24.000 ton op de goede weg om uiteindelijk de afgesproken doelstelling van 26.000 ton, een bijna verdubbeling, te halen.

1.1.5. België op kop voor recyclage van verpakkingen

Alles samen staat België aan de Europese kop voor de recyclage van huishoudelijke verpakkingen. De Eurostatstatistiek van enkele jaren geleden is onbetwistbaar. Uiteraard is het zaak beter te doen, zeker voor zwerfvuil. Iedereen stoort zich aan zwerfvuil: de burgers, de politici, maar ook de distributeurs en producenten. Fost Plus heeft de cijfers niet afgewacht om een integraal en toekomstgericht plan uit te werken om zwerfvuil met z'n allen te bestrijden, met het logo Every Packaging Counts en in samenwerking met Fevia en Comeos. Doel is zwerfvuil te verminderen, inzamelpercentages te verhogen en meer materiaal te hergebruiken. Het plan richt zich niet alleen op het zwerfvuil maar ook op het afval in de straatvuilnisbakken.

1.1.6. Zwerfvuil en blauwe zak

Zwerfvuil kan evenwel maar opgelost raken als iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt, ook de industrie. Het komt erop aan de goedwerkende en gebruiksvriendelijke systemen zoals de blauwe zak te behouden. In de Green Deal Anders Verpakt engageert de industrie zich om niet alleen zo weinig mogelijk verpakkingen, maar ook zoveel mogelijk herbruikbare verpakkingen te gebruiken. Een derde punt van het plan slaat op de SUP-richtlijn de Single Use Plastics Directive 2023 waarbij de producenten gehouden zijn om een deel van het zwerfvuil of een deel van de verpakking die in het zwerfvuil aanwezig zijn vanaf 2023 te vergoeden. Daarvoor werken ze samen met de lokale besturen. Voor minder zwerfvuil moet eerst het gedrag van mensen veranderen. Daarvoor kijkt de sector nu naar intelligente en digitale systemen, een aangepaste vorm van statiegeld, die past in de integrale aanpak die België nu al heeft. Daarover moet er goed gecommuniceerd worden. Handhaving als sluitstuk is ook onontbeerlijk.

Fost Plus wil het systeem met de blauwe zak, performant en gebruiksvriendelijk, en al vijftienvintig jaar in gebruik, houden en uitbreiden naar andere fracties als dat nuttig en nodig is. Voor de omzetting van de SUP-richtlijn is een interregionaal samenwerkingsakkoord in de maak. Fost Plus stelt voor om ook hiervoor samen te

werken met alle betrokken partijen, ook steden en gemeenten, naar analogie van de zwerfvuilcellen en Mooimakers. Die initiatieven beginnen vruchten af te werpen, maar er moet verder in geïnvesteerd worden.

1.1.7. Samenwerken met steden en gemeenten

Samenwerken met steden en gemeenten betekent vooral dat ze blijven doen wat ze nu al doen, namelijk het schoonmaken van het openbaar domein. De industrie kan gegevens delen en een vorm van financiering geven, uiteraard rekening houdende met de resultaten, dus ondersteunen waar nodig en gewenst, en gaten vullen in de zwerfvuilbestrijding. Gemeenten en steden moeten gestimuleerd en gemotiveerd worden om beter te doen. De kennisdeling en kennisopbouw moeten ook beter, vooral voor kleinere gemeenten. Nagaan hoe sterktes van iedereen ingezet worden om tot verbetering te komen, is net de meerwaarde van samenwerken. Iedereen moet op een positieve manier betrokken worden. De kern is een globale aanpak om tot het gemeenschappelijke resultaat van minder zwerfvuil te komen.

1.1.8. Conclusie

Kortom, de recyclagedoelstellingen zijn ambitieus. De cijfers bewijzen dat sommige aspecten heel goed verlopen. Alle Europese doelstellingen worden gehaald, België doet het zelfs heel wat beter. Het staat aan de top en daar moet het blijven. De grote uitdaging is de 10 procent consumptie buitenshuis. Daarvoor stelt Fost Plus het integrale plan Every Packaging Counts voor, waarbij alle partners samenwerken en er gezocht wordt naar innovatieve en toekomstgerichte systemen. België loopt voorop, vorige week zijn de Noorse collega's nog komen kijken om een en ander te kopiëren. Overigens is dat een Scandinavisch land dat voor ligt op zwerfvuilaanpak. De spreker eindigt met de oproep de handen in elkaar te slaan.

1.2. Presentatie van de OVAM

1.2.1. Zwerfvuilmeters

Christof Delatter zegt dat de OVAM het zwerfvuil in kaart brengt met twee instrumenten: de netheidsindex en de zwerfvuilmeters. Die worden gekoppeld aan de wettelijk te halen doelstellingen die ook in het Afvalstoffenplan staan. De netheidsindex is een score die wordt bepaald aan de hand van een steekproef in veertig gemeenten. Vier keer per jaar wordt aan de hand van een duidelijk omschreven systematiek de netheid in een aantal typeomgevingen in kaart gebracht. De score is gebaseerd op drie belangrijke parameters: het aantal stuks zwerfvuil aangetroffen in de typeomgevingen, het aantal eenheden sluikestort en een aantal externe factoren, zoals graffiti, leegstand en hondenpoep, met een effect op zwerfvuil en algemene netheid.

Het Afvalstoffenplan vraagt dat de netheidsindex met minimaal 10 procent moet verbeteren ten opzichte van 2014 voor de doelplaatsen die toen het laagst scoorden. Dat zijn stopplaatsen voor het openbaar vervoer, afvalverzamel punten en autosnelwegparkings. In 2021 wordt die doelstelling voor geen enkele van die doelplaatsen bereikt. In 2020 was de score voor de afvalverzamel punten en de stopplaatsen van het openbaar vervoer wel beter. Misschien heeft de lockdown daarin toen een rol gespeeld. In 2021 wordt de score nergens gehaald. De netheidsscore heeft de neiging te schommelen, zonder dat er een duidelijke trend in te ontwaren is.

Een andere doelstelling uit het Afvalstoffenplan is dat de score van de netheidsindex op alle andere doelplaatsen minstens gelijk moet blijven of verbeteren. Ook daar is er geen significante dalende trend. Voorts is de globale netheidsindex voor

Vlaanderen quasi onveranderd gebleven tussen 2014 en 2021. Daar is weliswaar geen specifieke doelstelling aan gekoppeld.

Een andere parameter waarmee de OVAM de evolutie van de openbare netheid in Vlaanderen nagaat, is de hoeveelheid zwerfvuil die wordt opgeruimd, dus alleen wat op de grond ligt, niet wat in openbare vuilnisbakken zit. De informatie komt van alle lokale besturen, gemeenten en intercommunales, maar ook van andere besturen zoals provincies en agentschappen die betrokken zijn bij de opruiming van het zwerfvuil, bijvoorbeeld het Agentschap Wegen en Verkeer dat instaat voor het beheer van de autosnelwegparkings. Het doel is dat tegen eind 2022 de totale hoeveelheid zwerfvuil op de grond daalt met 20 gewichtsprocent ten opzichte van 2015. Ook hier schommelen de cijfers. In 2021 is er een daling van 11 procent ten opzichte van 2015. Er is evenwel geen structureel dalende trend en zoals de minister al aangaf, is Vlaanderen in 2021 nog ver verwijderd van de doelstelling voor 2022 van het Afvalstoffenplan.

Op basis van de twee parameters is de conclusie dat er geen enkele indicatie is dat Vlaanderen in 2022 de doelstellingen zal halen, zowel voor de netheidsindex als voor de hoeveelheid zwerfvuil op de grond, ondanks de vele inspanningen die door alle partners de voorbije jaren zijn geleverd. Daarbij maakt de spreker twee kanttekeningen. De monitoring van zwerfvuil is verre van evident. De OVAM is afhankelijk van de input van andere actoren. Het is voor de lokale besturen en de agentschappen een complexe oefening om die data te verzamelen. Het is geen exacte wetenschap. Wegens logistieke optimalisatie is het ook niet altijd evident om fracties apart te meten. Het gebeurt soms met steekproeven of schattingen. Door de jaren heen is de systematiek voortdurend verbeterd, wat de cijfers relatief robuust maakt, niet op de ton exact maar voldoende om trends te bepalen.

De studies zijn niet ontworpen om causale verbanden te leggen met externe factoren. Zo zal de pandemie allicht wel een invloed gehad hebben op zwerfvuil, maar of het in positieve of negatieve zin was, is zeer moeilijk in te schatten. Met de lockdown zaten mensen weliswaar thuis, maar mochten ze wel wandelen. Of dat dan net tot meer of minder zwerfafval leidt, is moeilijk te duiden. De conclusie blijft overeind: de doelstellingen voor 2022 worden wellicht niet gehaald.

1.2.2. Evaluatie Verpakkingsplan 2.0

Het Verpakkingsplan 2.0 kwam in 2018 tot stand via een conceptnota van de Vlaamse Regering om een nieuwe impuls te geven aan het beleid voor verpakkingen en zwerfvuil. Vlaanderen en België zijn inderdaad al jarenlang zeer actief in het beheer van verpakkingsafval. Op een bepaald moment is het nodig om daar een nieuwe impuls aan te geven, scherpere doelstellingen te formuleren en voor nog betere resultaten te gaan. Voorts was er de wijziging van de EU-richtlijn Verpakkingen die moest worden geïmplementeerd. Ten slotte had het bedrijfsleven een eigen plan aangenomen met engagementen die op sommige vlakken verder gaan dan wat de Europese wetgeving vraagt.

Een evaluatie van het Verpakkingsplan is niet eenvoudig. De doelstellingen en indicatoren zijn niet altijd even smart geformuleerd. Zo moet 90 procent van de drankverpakkingen worden ingezameld en gerecycleerd, maar hoe dat concreet te meten? Is het de bedoeling om 90 procent van het aantal flessen en blikken dat op de markt komt terug te krijgen? Of is het gewicht de maatstaf? Recyclagedoelstellingen voor verpakkingsafval worden traditioneel in gewicht bekeken. Afhankelijk van de meetwijze kunnen de vaststellingen heel anders zijn. Het gewicht van een glazen verpakking is vele malen groter dan het gewicht van een blikje of van een plastic flesje. Als alles samengenomen wordt, is het resultaat heel anders dan berekend per materiaalstroom, dus voor plastic, aluminium, ferro en glas apart.

Daarenboven speelt ook de afbakening van wat recyclage is. De blikjes die gerecupereerd worden uit het schroot van afvalverbrandingsinstallaties bijvoorbeeld worden, conform de wetgeving, altijd meegeteld als gerecycleerd. Dat is evenwel niet selectief ingezameld. De kwestie is of het goed is dat mee te tellen om de 90 procent te halen. Een laatste aspect is de berekeningswijze van de hoeveelheden. Er zijn twee bronnen van verpakkingen: de leden van Fost Plus en daarnaast enkele freeriders: kleine producenten die geen lid zijn van Fost Plus en bijvoorbeeld ook grensaankopen. Of beide cijfers moeten worden samengeteld, is evenmin helder in het verpakingsplan omschreven. De OVAM evalueert op basis van het wettelijke kader en de implementatie in het interregionaal samenwerkingsakkoord Verpakingsafval (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 342/3). Daarin zijn de doelstellingen opgelegd aan Fost Plus. Die worden dus afgemeten aan wat de leden van Fost Plus effectief op de markt brengen. Het resultaat van die berekening geeft een hoger cijfer dan de reële recyclage, omdat niet alle op de markt gebrachte verpakkingen worden meegeteld.

a) Verpakingsplan 2.0. Deel zwerfvuil

Het Verpakingsplan 2.0 vergt een evaluatie in twee delen: zwerfvuil en verpakkingen. Wat zwerfvuil betreft, wordt op de eerste plaats de netheidsindex voor de drie slechtste doelplaatsen allicht niet gehaald. De totale hoeveelheid zwerfvuil moet dalen met 20 gewichtsprocent, wat allicht evenmin gehaald wordt. Voor de andere doelplaatsen is er amper evolutie, met een gelijke score of licht beter dan in 2014. Daar mocht de situatie niet verslechteren. De doelstelling voor plastic draagzakken van maximaal veertig stuks per persoon per jaar voor 2025, wordt nu al gehaald.

b) Verpakingsplan 2.0. Deel Verpakkingen

Een tweede evaluatieonderdeel zijn de verpakkingen. Een aantal van de doelstellingen wordt gehaald, bijvoorbeeld de verdubbeling van de inzameling buitenshuis. Vlaanderen haalt in 2021 de recyclagedoelstellingen voor verpakkingen, allicht met uitzondering van drankkartons. Dat heeft te maken met een nieuwe rekenmethode opgelegd door Europa, die rekening houdt met aftrek omwille van verontreinigingen, materiaalverliezen en dergelijke meer. De 55 procent recyclage van plastic verpakkingen van bedrijfsmatige oorsprong werd met 59 procent gehaald in 2020. Dat petflessen voor 25 procent uit gerecycleerde pet moeten bestaan, een doelstelling voor 2022, is al gehaald in 2021. Een ander doel is de recyclage van verpakingsafval zoveel mogelijk in de Europese Unie te laten gebeuren. Voor huishoudelijk afval zijn er heel wat inspanningen om de recyclage zoveel mogelijk in eigen regio te organiseren. Voor bedrijfsmatig verpakingsafval is er wel nog een omvangrijke export naar niet-EU-landen: voor kunststof 62 procent, voor de stromen als papier en metaal is dat percentage iets lager.

Algemeen wordt de doelstelling van 90 procent inzameling en recyclage van drankverpakkingen gehaald, maar de bepalende factor is het glas. Per deelstroom wordt de 90 procent niet voor elke materiaalsoort gehaald. Ook de nieuwe berekeningsmethodiek van Europa heeft effect op een aantal deelstromen, bijvoorbeeld of de blikjes gerecupereerd uit het schroot van de verbrandingsinstallaties al dan niet meetellen. Hij vervolgt met de doelstelling van 65 procent recyclage van plastic verpakkingen van huishoudelijke oorsprong tegen 2023. In 2020 was dat percentage 51 procent volgens de oude berekeningsmethode of 46 procent volgens de nieuwe methode van de Europese Commissie.

Vlaanderen zegt de top te zijn van de Europese klas en dat klopt voor de recyclage van de totale hoeveelheid verpakingsafval. Voor plastic verpakkingen van huishoudelijke oorsprong stond België in 2019 op de tiende plaats in de EU. Aan de 95 procent recyclage van alle huishoudelijke verpakkingen samen, zit België met 93 procent, of 90 procent naargelang de berekeningswijze, bijna. Dat percentage zal

stijgen, ook dankzij de uitbreiding van wat er in de blauwe zak mag. Wat de criteria voor verpakkingen betreft, is het doel 100 procent herbruikbaar, recycleerbaar, composteerbaar of biodegradeerbaar tegen 2025. Nu voldoet ongeveer 2 procent van de verpakkingen niet aan dat criterium. Dat verbetert evenwel voortdurend. Ook deze 2 procent is een gewichtsprocent, dus allicht is een andere berekening nodig voor een accurater beeld.

De composteerbaarheid en biodegradeerbaarheid van verpakkingen blijft voor heel wat verwarring zorgen bij de sortering door de consument. Er zijn grote verschillen. Sommige zijn effectief 100 procent biologisch afbreekbaar, maar niet allemaal. De OVAM suggereert de beleidsmakers te overwegen of het wenselijk is dat als streven te behouden.

c) Conclusies

De spreker concludeert dat niet alle doelstellingen van het verpakgingsplan gehaald zijn. Afhankelijk van de berekeningswijze zijn de conclusies anders. Bij het deel over verpakkingen zijn de scores beter dan bij het deel zwerfvuil. Het plan heeft niet gezorgd voor minder eenmalige verpakkingen.

1.2.3. Statiegeld

De OVAM ziet statiegeld niet als een doel. Het is een beleidsinstrument om een aantal doelstellingen te realiseren, namelijk zoveel mogelijk selectief inzamelen en recyclen en zoveel mogelijk zwerfvuil voorkomen. De meeste statiegeldlanden hebben voor dat systeem gekozen om hun selectieve inzamelingsdoelstellingen te halen. Vlaanderen heeft gekozen voor de PMD-inzameling, wat het niet zomaar vergelijkbaar maakt met andere landen. Gezien de complexe structuur van het land, zal statiegeld invoeren hoe dan ook niet eenvoudig zijn.

Duitsland, Noorwegen en Zweden rekenen de percentages voor selectieve inzameling in aantallen, België in gewicht. Statiegeld heeft een positief effect op de blikjes en plastic flesjes in het zwerfvuil. De ervaringen van de andere landen en enkele alternatieve beloningssystemen die ondertussen zijn getest, bewijzen dat er enkele voorwaarden moeten vervuld zijn voor een effectief statiegeldsysteem. Het moet eenvoudig en laagdrempelig zijn, wat wil zeggen dat mensen gemakkelijk op veel plaatsen met het leeggoed moeten terechtkunnen. De scope moet voldoende breed zijn om ontwijkgedrag van producenten te vermijden. Het statiegeldbedrag moet voldoende hoog zijn. In andere landen varieert dat van 0,15 tot 0,4 euro per verpakking. De voorbije jaren zijn er enkele alternatieve systemen uitgetest, in Wallonië, in Antwerpen, in Bredene. Veel van die projecten zijn nauwelijks een statiegeldsysteem te noemen omdat er vooraf geen bedrag wordt gevraagd. De beloning is achteraf en lager. Uit die projecten kunnen er dus niet zomaar conclusies getrokken worden over statiegeld. Heel wat projecten, zoals die van Wallonië en Antwerpen, hebben maar een beperkt effect op het zwerfvuil ter plekke, voor zover dat meetbaar was. De kostprijs is hoog door het gebrek aan eigen inkomsten. Het effect verdween van zodra de beloning stopte.

Voor merktekens op verpakkingen is de federale overheid bevoegd. Om geen verstoring op de Belgische markt te creëren, moeten producenten hun producten overall onder dezelfde voorwaarden op de markt brengen, dus zijn er afspraken tussen de gewesten en met de federale overheid nodig, een minimaal kader met voorwaarden via een interregionaal samenwerkingsakkoord. De OVAM heeft daar enkele suggesties voor, die nog niet politiek gevalideerd zijn. In het zwerfvuil zijn er voornamelijk kleine plastic flessen en blikjes te vinden, weinig glas en weinig drankkartons. Het is dus best te mikken op die kleinere verpakkingen, maar dan wel van alle dranken. De OVAM suggereert tot 0,7 liter. Om te vermijden dat de fabrikanten dan de net iets grotere verpakkingen op de markt brengen, is een

grens van kleiner dan 1 liter misschien een nog betere maat. Het statiegeldbedrag moet voldoende hoog zijn. Alle verpakkingsverantwoordelijken organiseren zich best samen in een statiegeldorganisme dat ervoor zorgt dat het geheel gestroomlijnd verloopt. De OVAM denkt dat, om het systeem laagdrempelig te houden, de innameplicht best verplicht wordt voor middelgrote en grote verkooppunten van dat soort verpakkingen, of dat er op zijn minst nagedacht wordt over een gelijkwaardig systeem met evenveel inzamelpunten, even dicht bij de burger. De invoering op 1 januari 2025 is volgens de OVAM ambitieus. Alleen al de wetgeving die gewesten en de federale overheid samen moeten uitwerken, is een grote klus. En dan moet het systeem nog opgezet en geoperationaliseerd worden.

1.2.4. *Marien zwerfvuil en microplastics*

Vervolgens wijst de spreker op de doelstelling van het Vlaams Integraal Actieplan Marien Zwerfvuil om de mariene flux tegen 2025 te verminderen met 75 procent. De mariene flux is het plastic afval dat vanuit Vlaanderen via de rivieren in de zee terecht komt. De nulmeting wijst evenwel verrassend genoeg uit dat er geen mariene flux is. Dat heeft te maken met de getijdenwerking, waardoor al het plastic afval gevangen zit in het estuarium van de Schelde en daar ook bezinkt. Plastic en microplastic zijn evenwel overvloedig aanwezig, met zeer hoge concentraties in het sediment wat wijst op een probleem van accumulatie.

De OVAM probeert de secundaire bronnen aan te pakken, dat zijn vooral vistuig en plastics dat vanop het land in de rivieren terechtkomen, door een goed beheer van het plastic afval op land en een goede selectieve inzameling, maar ook door het zwerfvuilbeleid. Samen met de Vlaamse Milieumaatschappij werkt de OVAM ook aan een aanpak in de rivieren, door opruimacties op oevers. Voorts zijn er projecten om na te gaan hoe de plastics uit het water te halen, onder meer een project op de Maas in samenwerking met Nederland en Duitsland. De OVAM werkt ook aan een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor vistuig, die er volgens de SUP-richtlijn sowieso moet komen. Ook voor de primaire bronnen van microplastics zijn er heel wat acties, bijvoorbeeld productnormeringen voor cosmetica. Voor banden en textiel is er een Europese ecodesignaanpak. Rioolwaterzuiveringsinstallaties doen inspanningen om de textielvezels zo goed mogelijk te vangen. Er komen bijkomende maatregelen in VLAREM. De OVAM bestudeert ook de best beschikbare technieken om de nurdles of plasticpellets beter te controleren.

1.3. Presentatie Comeos

1.3.1. *Over Comeos*

Nathalie De Greve stelt Comeos voor als de federatie van handel en diensten. Het vertegenwoordigt de winkelketens, niet alleen de supermarkten, ook de non-foodketens, de restaurantketens en de cateringbedrijven, zowel fysieke winkels, als onlinewebshops en platformen. De doelstelling van de sector is uiteraard minder zwerfvuil en minder verpakkingen. Een wereld zonder verpakkingen is niet mogelijk. Verpakkingen zijn nodig om dranken te verpakken, voedselveiligheid te garanderen, voedselverlies tegen te gaan, de houdbaarheid van producten te verlengen, producten te vervoeren of te beschermen. In elk geval is het de ambitie van de sector om te gaan naar 100 procent herbruikbare en recycleerbare verpakkingen.

1.3.2. *Wat doet Comeos al?*

a) Sector pakt alle verpakkingen aan

Om die doelstellingen te bereiken is er allereerst het Verpakkingsplan 2.0, dat alle verpakkingen aanpakt en niet alleen de blikjes en de petflessen. In het kader van

de preventie zijn ondertussen de kassazakjes en plasticzakjes voor groenten en fruit afgeschaft. Voor een betere inzameling en recyclage is er de nieuwe blauwe zak om alle huishoudelijke verpakkingen in te zamelen. Voor de circulariteit is de doelstelling van 25 procent gerecycleerd materiaal in petflessen ruimschoots overschreden, namelijk 35 procent. De sector presenteerde deze maand ook zijn achtste driejaarlijkse sectorale preventieplan Verpakkingen. In de rayons groenten en fruit van de supermarkten zijn er al heel wat minder plastic verpakkingen dan pakweg tien jaar geleden. Het aantal herbruikbare verpakkingen is ook sterk gestegen. En dat zijn maar een paar voorbeelden van de goede evoluties.

b) Handel engageert zich tegen zwerfvuil

De burger ergert zich aan zwerfvuil, maar de bedrijven ook. Helaas zijn er geen mirakeloplossingen, alleen een omvattende aanpak zal werken. De sector is al twee vrijwillige engagementen aangegaan. Zo heeft Comeos in 2016 samen met Fost Plus en Fevia een overeenkomst afgesloten voor de openbare netheid in de drie gewesten, voor alle zwerfvuil en niet alleen verpakkingen. In het kader van die overeenkomst financieren ze Mooimakers met jaarlijks 9,6 miljoen euro. De cijfers van de OVAM bewijzen dat de doelstelling van min 20 procent nog niet gehaald is ten opzichte van 2015, maar er is een dalende trend ingezet. Dat bewijst de 20 procentreductie in 2021 ten opzichte van 2020, ten opzichte van 2015 is het natuurlijk maar 11 procent. De industrie doet er alles aan om die dalende trend voort te zetten en alsnog de 20 procent te halen, ook als dat niet lukt tegen eind dit jaar.

c) Sensibilisering

Vorig jaar heeft de sector ook een zwerfvuilcharter afgesloten met minister Zuhair Demir. Dat charter heeft drie grote pijlers: preventie, beloning en sensibilisering. Ze geeft het voorbeeld van een recente retailcampagne, met vermelding van de merken van de deelnemende leden en de slogan 'Wat je bij ons koopt, gooi je niet op straat'.

1.3.3. Wat zal Comeos nog doen?

a) Verder aanpakken verpakkingen

De sector zal verder werken aan de uitvoering van het verpakkingsplan met engagementen die ambitieuzer en sneller zijn dan de Europese, onder meer 90 procent inzameling en recyclage van drankverpakking in dit jaar, terwijl Europa dat pas verplicht tegen 2029. Voor de recyclage van alle plastic verpakkingen is de doelstelling volgend jaar 65 procent, terwijl Europa pas in 2030 55 procent vraagt. Voor recyclage van huishoudelijke verpakkingen is het 95 procent in 2025, terwijl Europa pas in 2030 70 procent vooropstelt. In de petflessen moet in Vlaanderen tegen 2025 50 procent gerecycleerd materiaal gehaald worden en wordt nu al 35 procent gehaald, wat hoger is dan de 25 procent die Europa in 2025 vraagt.

b) Preventie en hergebruik

De sector zal ook werken aan preventie en hergebruik. Hij wil minder wegwerpverpakkingen en heeft daarover een green deal afgesloten. Die deal focust op nieuwe consumptie- of distributievormen zoals e-commerce en maaltijdboxen, takeaway en delivery. Het zijn net die verpakkingen van consumptie buitenshuis die vaak in het zwerfvuil terechtkomen. De deal is gericht op een ketensamenwerking waarvan Comeos een van de initiatiefnemers is. Bijna honderd deelnemende bedrijven hebben concrete projecten ingediend voor herbruikbare of gewoon geen verpakkingen.

c) Bedrijven zullen betalen voor zwerfvuilkosten

Bedrijven betalen ontzettend veel voor verpakkingen. Bovendien betalen ze vanaf volgend jaar ook voor de zwerfvuilkosten. Bedrijven betalen jaarlijks 205 miljoen euro aan Fost Plus voor inzameling en recyclage. Daarbovenop komt ook de federale verpakkingshelling op de drankverpakkingen die nu al jaarlijks 345 miljoen euro bedraagt. De Federale Regering heeft vorige week in haar begroting beslist om daar nog eens 60 miljoen euro bovenop te doen. Dat maakt dat de sector en de bedrijven nu al meer dan een half miljard euro betalen voor verpakkingen. Bij de omzetting van de SUP-richtlijn komt de zwerfvuilfactuur daar nog bovenop. De huidige teksten van het interregionaal samenwerkingsakkoord spreken maar liefst over een factuur van 190 miljoen euro extra. Dat is veel meer dan in de buurlanden. In totaal zou dat voor verpakkingen in België een factuur van 800 miljoen euro betekenen.

d) Omvattende aanpak zwerfvuilprobleem

Alleen een omvattende aanpak zal het zwerfvuilprobleem met succes bekampen. Die moet voortbouwen op en versterken wat nu werkt en dat is de blauwe zak. Naast ook preventie en hergebruik zal er verder gewerkt worden aan sensibilisering van de consument. De bedrijven kunnen dat niet alleen, ook de burgers en de gemeenten zullen moeten meewerken. Net als Fost Plus pleit Comeos dus voor een samenwerkingsmodel.

e) Digitaal systeem

In die totaalaanpak kan een gebruiksvriendelijk digitaal systeem mee een oplossing zijn. Dat innovatief systeem heeft twee uitgangspunten: elke verpakking krijgt een waarde en de consument behoudt zijn inzamelcomfort. Op elke verpakking komt een unieke code. In de winkel betaalt elke consument de waarde van de verpakking. Thuis volstaat het zowel de code op de lege verpakking te scannen als de code op de blauwe zak en de verpakking in de zak te stoppen, om zijn geld terug te krijgen op zijn bankrekening. Een drankverpakking buitenshuis gaat dan in de blauwe openbare vuilnisbak, na de code op de verpakking en de code op de vuilbak te hebben gescand. Huishoudens die geen smartphone hebben, krijgen een scanner om thuis te scannen.

De sector heeft een haalbaarheidsstudie laten uitvoeren en zal eerstdaags het finale rapport en de conclusies in detail toelichten aan minister Zuhair Demir. Het systeem is technisch haalbaar, maar een en ander moet in praktijk getest worden, onder meer het printen van de unieke code op de drankverpakkingen. Het systeem zal uiteraard 100 procent GDPR-proof (General Data Protection Regulation) zijn. Er is een kostenraming gemaakt. Het grote voordeel is dat de consument zijn verpakkingen in de blauwe zak kan blijven steken en in de smartbins op het openbare domein. Voor personen zonder smartphone is er een oplossing. De sector is ervan overtuigd dat het idee rijp is voor een testfase.

1.3.4. Reactie op voorstel van resolutie

Een statiegeldsysteem met terugname via de winkel zal niet alleen het succesvolle inzamelsysteem met de blauwe zak in gevaar brengen maar ook de burgers bestraffen die al jarenlang goed sorteren. Het is bovendien een ontzettend duur systeem dat de handelaar treft, maar uiteindelijk ook de consument en de volledige maatschappij. Er is immers meer dan de investering in innamemachines, volgens de studie geschat op 155 miljoen euro. Er zijn ook verwerkingskosten, administratieve kosten, informaticakosten, logistieke kosten, kosten voor onderhoud en pechverhelping. De verpakkingen moeten in containers geladen worden, die eerst naar het distributiecentrum en vervolgens naar de recyclagebedrijven worden gebracht.

Die kosten worden door de producentenstudie geschat op 100 miljoen euro. De derde kostprijs is de verkoopruimte opgeofferd voor de machines. De sector raamt dat omzetverlies op 230 tot 310 miljoen euro.

Die kosten komen daarenboven boven op de bestaande kosten op regionaal en federaal niveau, samen 800 miljoen euro. Een bijkomende factuur is onverantwoord in tijden van ongeziene inflatie. De consument zal de rekening betalen en merken dat zijn verpakte producten nog duurder worden dan in de buurlanden. Pas enkele weken geleden heeft Comeos in de federalekamercommissie Economie uitleg moeten geven hoe het komt dat de producten nu al duurder zijn dan de buurlanden. Als de prijzen nog stijgen, zullen consumenten nog meer hun verpakkingen en hun dranken over de grens in Frankrijk kopen.

Een tweede tegenargument is dat statiegeld voor de burger oneerlijk en asociaal is. Het parlement heeft vooral voorstanders van statiegeld uitgenodigd. Fevia mag zelfs het woord niet nemen. De grootste afwezige is evenwel de burger. Toch zal de impact zeer groot zijn en sorteert hij al meer dan vijftientig jaar via de blauwe zak. Het is dankzij die burger dat de blauwe zak een succesverhaal is en dat België koploper is op vlak van inzameling en recyclage van verpakkingen. Met een statiegeldsysteem mag hij weliswaar al zijn plastic verpakkingen in de blauwe zak doen, maar de flesjes en blikjes moet hij voortaan apart bijhouden, ook als hij op een appartement woont, en terugbrengen naar de winkel, ook als hij geen wagen heeft. Wie in het station een blikje uit de drankenautomaat koopt, moet het lekkende lege blikje bijhouden, meenemen naar kantoor en 's avonds naar huis, om het dan in het weekend bij het winkelen terug te brengen naar een innamepunt. Het gaat om 5 miljard drankverpakkingen per jaar in België, gemiddeld twintig drankverpakkingen per gezin per week. Wat kan zorgen voor lange wachtrijen aan de inname machines waar elke verpakking een per een in moet. Daarenboven moeten de verpakkingen intact zijn. De machine zal een platgedrukt blikje niet herkennen en de consument zal daarvoor zijn statiegeld dus niet terugkrijgen. Zo worden alle consumenten, ook zij die uitstekend sorteren, gestraft voor de 1 procent vervuilers die flesjes en blikjes in de natuur gooien. Zo wordt daarenboven een succesvol systeem op de helling gezet, en dat voor maar 5 procent petflesjes die nu nog niet ingezameld worden via de blauwe zak

Een statiegeldsysteem zou de blauwe zak compleet ondermijnen zonder garantie dat het zwerfvuilprobleem opgelost wordt, want zwerfvuil is veel meer dan flesjes en blikjes. Hoe de andere fracties aanpakken, de peuken, de frietzakken, de piz-zadozen? Er wordt steevast verwezen naar landen die wel een statiegeldsysteem hebben, maar België heeft geïnvesteerd in het unieke succesvolle systeem met de blauwe zak. Die andere landen hebben die niet. Daarenboven hebben ook zij nog altijd een zwerfvuilprobleem. Als de flesjes en blikjes er niet meer in mogen, is het een bedreiging voor het sorteergedrag. Zonder blikjes en flesjes, wordt de blauwe zak volgens de sectorstudie 37 procent duurder.

1.3.5. Wat stelt Comeos voor?

De spreker roept parlementsleden voorts op om geen wegwerpplasticverpakkingen te verbieden zonder dat er alternatieven zijn. Ze vraagt hen de integrale aanpak van het bedrijfsleven te steunen en geen verplicht statiegeld met terugname via de winkels in te voeren. Een integrale aanpak waarbij alle partijen geresponsabiliseerd worden, de bedrijven, maar ook de burgers en gemeenten, uiteraard met de steun van Fost Plus. Het bedrijfsleven vraagt de kans om het digitale systeem te testen, dat verder bouwt op het gemak van de burger en het succes van de blauwe zak en er zo voor te zorgen dat België een recyclagekampioen blijft.

1.4. Presentatie van VVSG

Loes Weemaels stelt de VVSG voor als spreekbuis van alle Vlaamse lokale besturen. Voor hen zijn afval en zwerfvuil grote problemen. Allereerst bakent ze de scope van de presentatie af. Het voorstel van resolutie focust op plastic en statiegeld. Veel wegwerpproducten bevatten plastic, maar worden gezien als papier, karton of metaal. Daarom zal ze wegwerpmaterialen in het algemeen behandelen.

1.4.1. *Kosten zwerfvuil zijn hoog*

De lokale besturen stellen vast dat de kosten voor het opruimen van zwerfvuil aanzienlijk hoog blijven. Jaarlijks gaat 161 miljoen euro naar zwerfvuilbeleid, waarvan het grootste deel, 89 procent, gedragen wordt door steden en gemeenten. In tijden van financiële crisis is het niet te verantwoorden dat de burger en de lokale besturen zoveel geld uitgeven aan het opruimen van zwerfvuil, terwijl Vlaanderen nog altijd verre van proper is. Het vuil dat niet opgeruimd raakt heeft ook een hoge maatschappelijke kost: schade aan de natuur, inzet van de vrijwilligers, materialen die verloren gaan voor de circulaire economie. In vergelijking met de jaarlijkse 3,2 miljoen ton huishoudelijk afval, lijkt de 18.000 ton ingezameld zwerfvuil weinig, maar de kostprijs per ton met 9000 euro veel hoger. Per inwoner wordt er vandaag bijna evenveel uitgegeven aan beleidskosten voor zwerfvuil dan de inzameling van alle huishoudelijke fracties aan huis met dit verschil dat het binnenshuis doorgaans proper is en buitenshuis niet.

1.4.2. *Doelstelling wordt niet gehaald*

De doelstelling om 20 procent zwerfvuil terug te dringen, ten opzichte van 2015, wordt niet gehaald. Daarbij komt nog dat de hoeveelheid opgeruimd veegvuil nog altijd stijgt. De netheidsindex toont dat vooral op de autosnelwegenparkings, aan de haltes van openbaar vervoer en bij afvalverzamel punten de netheid erop achteruitgaat. De doelstelling om die probleemlocaties tegen dit jaar 10 procent beter te laten doen dan 2014, lijkt evenmin haalbaar. De algemene netheidsindex vertoonde na een dieptepunt in 2018, twee jaar een stijgende trend, maar die wordt niet voortgezet. Wat precies de invloed van de coronacrisis is, is niet duidelijk.

Daarenboven zitten er nog veel verpakkingen in het restafval. Van de huisvuilzak is een vijfde verpakkingen, waarvan 17 procent recycleerbaar. Verpakkingen maken in volume 70 procent uit van het zwerfvuil. Die komen niet terecht bij de recycleerbare fractie en zijn dus verloren. De producenten zijn dan wel verantwoordelijk voor de selectieve inzameling van verpakkingen, maar (nog) niet voor de kosten die lokale besturen hebben om die verpakkingen via het huisvuil in te zamelen.

1.4.3. *Toename wegwerpverpakkingen*

Het aanbod wegwerpverpakkingen groeit, bijvoorbeeld door de toename van takeaway of de bezorging aan huis, mede door de coronacrisis. Lokale bestuurders merken op dat er veel meer kartonnen verpakkingen in papier en karton worden ingezameld, met hogere kosten tot gevolg. Er zijn wel al beleidsmaatregelen ter preventie van verpakkingen, bijvoorbeeld de wetgeving over cateringmateriaal. Dat is een stap in de goede richting van de circulaire economie. Niet-overheidsinstanties mogen wel nog wegwerpverpakking gebruiken, wat voor veel problemen zorgt, ook aan de bron. Het stuwt de markt immers niet naar herbruikbare verpakkingen. Steden en gemeenten vinden heel moeilijk cateraars die volledig voldoen aan die wetgeving Cateringmateriaal. Bijkomend komen er bij het groeiende aanbod wegwerpverpakkingen nog altijd verpakkingen op de markt die niet-recycleerbaar, composteerbaar of herbruikbaar zijn. Hoewel alle plastics nu in de blauwe

zak mogen, duiken er nog altijd verpakkingen op die niet welkom zijn bij de nieuwe blauwe zak of die achteraf niet gerecycleerd kunnen worden.

Producenten nemen wel initiatieven om de verpakkingen meer recycleerbaar te maken, maar vaak wordt de verantwoordelijkheid dan bij de burger gelegd. Zo zijn er nu plastic flessen met een plastic hoesje (sleeve), waarbij de burger het hoesje moet lostrekken en apart in de blauwe zak moet steken. Daarnaast is er ook nog altijd geen oplossing voor bioafbreekbare verpakkingen die lijken op plastic. Die zijn niet recycleerbaar of verwerkbaar via de huidige selectieve inzameling. Eigenlijk behoren die bioafbreekbare verpakkingen niet tot de circulaire economie. Producenten doen ook weinig inspanningen om die van de markt te weren.

Voorts is er een shift van plastic, vaak perfect recycleerbare, verpakkingen naar verpakkingen die vooral papier bevatten, maar met een plastic laagje. Die zijn moeilijk recycleerbaar. Het is een jammere zaak dat de producenten daarvoor geen monomaterialen gebruiken. Daarnaast zijn er andere complexe verpakkingen die zowel metaal papier als plastic bevatten, die moeilijk of niet-recycleerbaar zijn en daarom soms niet welkom zijn in de nieuwe blauwe zak.

1.4.4. Essentiële beleidsmaatregelen

Er zijn heel wat beleidsrichtlijnen. Europa verplicht de lidstaten om maatregelen te nemen om cateringmaterialen te verminderen. In Vlaanderen verplicht het verpakingsplan producenten om alle verpakkingen recycleerbaar, bruikbaar of composteerbaar te maken en minstens 90 procent van de drankverpakkingen tegen 2022 in te zamelen. Het huidige beleid volstaat niet om die essentiële beleidsdoelstellingen van Vlaanderen en Europa te halen. De VVSG vraagt de Vlaamse Regering om de producenten te wijzen op hun verantwoordelijkheden en ook op korte termijn beleidsmaatregelen te nemen om die doelstellingen te halen.

Een eerste prioriteit daarbij is afvalpreventie aan de bron, wat de meeste impact zal hebben op de resultaten. Het is niet correct dat de huidige producentenverantwoordelijkheid de focus legt op inzamelen en recycleren terwijl er nog altijd geen beleidsdoelstellingen zijn voor preventie en hergebruik. Daarnaast is het nodig de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid naar een hoger niveau te tillen zodat producenten volledig verantwoordelijk worden voor hun producten, zodat ze ook geconfronteerd worden met de problemen die er bij de afvalfase zijn. Naast voor producenten van verpakkingen, moet er ook voor producenten van andere producten snel een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid komen. Tot slot kan ook een beleidsmonitoring zeker bijdragen tot het behalen van de beleidsdoelstellingen en aan het betere evaluatie. Wat nu selectief ingezameld en gerecycleerd wordt, is becijferd, hoewel dat vaak overschattingen zijn. Het zou interessant zijn om ook na te gaan of voor fracties die niet selectief ingezameld worden beleidsdoelstellingen gehaald worden.

1.4.5. Doelstelling Verpakingsplan 2.0

De spreker vervolgt met de visie van de VVSG over een belonings- of een statiegeldsysteem. Volgens de eerste doelstelling van het verpakingsplan moet tegen 2022 90 procent van die drankverpakkingen worden ingezameld en gerecycleerd. Zo de doelstelling niet gehaald wordt, komt er een statiegeldsysteem of een veralgemeend beloningssysteem.

1.4.6. De Click

Uit de proefprojecten met het clicksysteem wordt het aantal gebruikers en het aantal clicks bijgehouden, maar er zijn geen data over netheid en de impact op het zwerfvuil. Het is niet bewezen dat een gescande verpakking zonder clicksysteem

in het zwerfvuil zou terechtkomen. Dat maar een beperkt aantal handelaars deelnemen aan het systeem, dat de gebruiker zich moet registreren en een app downloaden zijn andere bedenkingen. Dat heeft een impact op de participatie. Daarnaast zou zo een beloningssysteem over heel België miljoenen euro's kosten. De lokale besturen moeten heel wat personeel vrijmaken om het systeem op te volgen. De lokale handelaars financieren de beloning momenteel vrijwillig, dus niet de producenten die zwerfvuilgevoelige producten op de markt brengen. Het heeft dus ook een impact op de lokale economie.

Belonen kan ook een pervers effect hebben: beloond worden door een wegwerpverpakking te gebruiken, kan ervoor zorgen dat mensen geneigd zijn om voor herbruikbare verpakkingen te gaan. De VVSG denkt ook dat de opruimacties het aantal gebruikers vaak kunstmatig verhogen. Bronsortering levert een goede kwaliteit van recyclage op. Als gemengde vuilnisbakken moeten worden voorgesorteerd, is het recycleat van lagere waarde. Zolang niet kan worden bewezen dat een beloningssysteem een significante impact heeft op de hoeveelheid zwerfvuil en de openbare netheid, is VVSG er geen voorstander van.

1.4.7. Voorwaarden voor een statiegeldsysteem

De vereniging heeft voorts enkele opmerkingen bij een statiegeldsysteem. Een eerste voorwaarde is dat het een impact heeft op zwerfvuil, dus moeten producten die vaak te vinden zijn in het zwerfvuil er onder vallen. Voorts moet er bij de keuze rekening gehouden worden met de inzameldoelstellingen. Dat betekent dat drankverpakkingen sowieso statiegeld moeten krijgen. Ten tweede moet het systeem eenvoudig, toegankelijk en comfortabel zijn voor de consument. Ook mensen die geen smartphone of camera hebben, ook toeristen en kinderen moeten eraan kunnen deelnemen. Er moeten voldoende innamepunten zijn, het aantal handelingen en het aantal gedeelde persoonsgegevens moeten zo klein mogelijk zijn. Mogelijke drempels zijn: het downloaden van een app, een account maken en linken met een bankrekeningnummer, het gebruik van een camera.

Daarnaast moeten er voldoende incentives zijn voor de consument om deel te nemen aan een statiegeldsysteem. Een voldoende hoog statiegeldbedrag heeft een zeer belangrijke invloed. Ook voor wat in het zwerfvuil terechtkomt, moet de consument statiegeld kunnen innen. Dat is een stimulans om op te ruimen. Voorts zijn een duidelijke communicatie en een eenvoudige sorteerboodschap belangrijk. Het moet ook gegarandeerd zijn dat minstens 90 procent van de consumenten aan dat systeem zal participeren.

Daarnaast moet het risico op fraude zo klein mogelijk gehouden worden. Het systeem moet garanderen dat het statiegeldbedrag maar eenmaal kan geïnd worden en alleen uitgekeerd wordt voor drankverpakkingen die aangesloten zijn. Voorts moet het zeker zijn dat de drankverpakking effectief ingezameld en gerecycleerd wordt. In geen geval mag die verantwoordelijkheid bij de consument gelegd worden. Een goede afstemming tussen de drie gewesten en bij voorkeur ook met de buurlanden is belangrijk om fraude te vermijden.

Een andere belangrijke voorwaarde is dat de totale kosten van het systeem door de producenten betaald worden. De VVSG is er geen voorstander van innamepunten of selectievuilnisbakken op het openbaar domein. Die nemen immers veel plaats in terwijl openbare besturen in tijden van klimaatverandering zoveel mogelijk willen ontharden en vergroenen. Daarenboven is er een groter risico op sluikstorten errond, waar de lokale besturen dan ook voor opdraaien. Vuilnisbakken of innamepunten op het openbaar domein zijn een enorme investering en vergen een intensieve opvolging.

De VVSG ziet een belangrijke rol voor de distributiesector, die moet zorgen voor een goede klantenservice. De inname gebeurt best in de supermarkten, met een belangrijke rol voor de distributiesector. De lokale besturen willen in geen geval de verantwoordelijkheid nemen voor het afval in en naast de innamepunten. De VVSG benadrukt dat de zwerfvuilvergoeding die vanaf 1 januari 2023 voor producenten ingevoerd wordt, in ieder geval moet blijven, zelfs als een bepaald producent deelneemt aan een statiegeldsysteem.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege zegt dat het voorstel voor statiegeld louter ingegeven is door de wil het zwerfvuil te verminderen. Dat de sector de redenering omdraait, maakt haar heel boos. 40 procent van het zwerfvuil bestaat uit flesjes en blikjes. Voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat het invoeren van statiegeld ervoor zorgt dat die fractie bijna volledig uit het zwerfvuil gehaald wordt. Dat is conform het principe maximaal resultaat met minimale inspanning want reduceert de hoeveelheid zwerfvuil met bijna de helft. In 2013 zijn de eerste reductiedoelstellingen opgelegd, die zijn bijgesteld in 2015, eigenlijk een toegift aan de sector, waardoor de hoeveelheid van 2015 met 20 procent moest dalen tegen 2022. Die doelstelling wordt totaal niet gehaald, hoewel er wel een kleine verbetering is ten opzichte van 2019. Zwerfvuil is een van de grootste ergernissen van de Vlaming. De Vlaming vraagt statiegeld en toch durft de sector te beweren dat het de burger straft. Het draagvlak is nog nooit zo groot geweest, bij de burger en bij lokale besturen. Het is niet dat er niet meer moet worden gesorteerd, of dat er geen blauwe zak meer zal zijn, wel wordt bijkomend de methode geïnstalleerd die tot de beste resultaten leidt. De sector zegt wel een statiegeldsysteem te willen, maar geeft dan een heleboel tegenargumenten en stelt een combinatie van een digitaal en een clicksysteem voor. Het lijkt wel of hij zoekt naar een zo moeilijk mogelijk systeem dat een zo slecht mogelijk resultaat oplevert. Het buitenland leert dat het beste systeem toegankelijk is voor iedereen, voldoende statiegeldwaarde biedt en slaat op alle flesjes en blikjes. Hoe valt dat te rijmen met een digitaal systeem, met smartphone, scanner, gekoppeld aan een rekening? Waarom kunnen statiegeld en blauwe zak niet naast elkaar bestaan?

Ze vraagt inzage in de studie van de sector die onder meer de kosten van een statiegeld als enorm betitelt. Is de winst van een vermindering met 40 procent van het zwerfvuil daarin doorgerekend of er gewoon bijgeteld? De recyclagecijfers zijn vertekend door de recyclage van glas. Ze vraagt aparte cijfers voor pet. Hoe is die score ten opzichte van de doelstellingen?

De sector spreekt over investeringen in gescheiden sortering, vijf sorteercentra gecombineerd met recyclagehubs, goed voor een totale investering van 1 miljard euro. Waarom dat tegenover het statiegeldsysteem plaatsen, waarvoor meer recyclagecapaciteit noodzakelijk is? De Belgische recyclagesector kampt hoe dan ook met een tekort aan inlandse recyclagecapaciteit.

Aan de OVAM vraagt ze of er nog extra recente studies zijn over de impact van statiegeld op het zwerfvuil. Heeft de OVAM zelf recent een studie uitgevoerd over de invoering van statiegeld? Heeft de OVAM de studie waar Fost Plus en Comeos naar verwijzen kunnen inzien? Zo ja, hoe oordeelt ze daarover? Voor het overkoepelende afvalbeleid stelt Fost Plus een samenwerking voor met zichzelf in de regierol en contracten met de lokale besturen. Hoe denken de OVAM en de VVSG daarover? Welke taak zien ze voor zichzelf? Achten zij het de taak van Fost Plus om daar de regie te nemen? Hoe ziet Fost Plus die regierol precies? Uit het schema lijkt het alsof Fost Plus contracten sluit met de lokale besturen maar ook eigenaar is van alle data. Data is in de discussies over zwerfvuil en recyclage een van de

bottlenecks: onduidelijke data waarover mist gespuid wordt, wat maakt dat de discussie verdraaid wordt in functie van wie de data bespreekt. Het is geen goed idee om alle data bij de verpakkingindustrie of afvalsector te laten. Data horen thuis bij de overheid. Waarom wil Fost Plus die rol spelen?

In het Verpakkingsplan 2.0 zijn de doelstellingen niet smart genoeg geformuleerd. Hoe moeten ze aangepast worden? Wat zou een goede stimulans zijn om eenmalige verpakkingen uit de markt te halen? Negen Europese landen recycleren pet beter dan België. Welke landen zijn dat? Is daar statiegeld? Zijn er al resultaten van de green deal Anders Verpakt?

Het digitale systeem betekent scannen thuis in combinatie met een clicksysteem op het openbaar domein. Een Welshe studie toont aan dat dat geen werkbaar systeem is maar evenmin een alternatief dat zwerfvuil vermindert. Wat is de reactie van de industrie daarop? Op dit moment is er onvoldoende recycleert van goede kwaliteit om tot een 95 procent gerecycleerd materiaal in pet te komen. Dat moet ingevoerd worden uit statiegeldlanden. Zal het digitale systeem dat veranderen en zo ja, hoe? Voldoende recycleert van goede kwaliteit is een belangrijk argument voor statiegeld.

2.2. Tussenkoms van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe beaamt dat de strijd tegen zwerfvuil een omvattende aanpak vereist. Ook nu al zetten er zich heel veel mensen voor in en toch daalt het zwerfvuil nauwelijks. Het past niet nog meer inspanningen te vragen aan Mooimakers, Propere Stranden, lokale besturen enzovoort, zonder het laaghangende fruit aan te pakken. De minister wil dat de regering nog dit jaar beslist over statiegeld. Ze beschouwt het clicksysteem niet als volwaardig statiegeldsysteem. Het debat draait dus niet langer of er een statiegeldsysteem komt maar hoe en wanneer. Welke rol heeft Fost Plus daarin? Het heeft statiegeld met alle mogelijke middelen bestreden, zal het dan wel loyaal meewerken? Wil Fost Plus statiegeldoperator worden en vindt het zich daar, gezien zijn tegenstand, wel goed voor geplaatst? Kan het zich over zijn bezwaren zetten en toch nog een goed systeem helpen realiseren? Hoe beoordeelt het de resultaten van het Nederlandse, Duitse en Scandinavische statiegeldsysteem in de strijd tegen zwerfvuil? Erkent het dat er veel gelijkenissen zijn met de Belgische markt? Waarom verzet het zich tegen de statiegeldsystemen zoals ze in die landen bestaan?

De cijfers tonen aan dat alle huidige initiatieven samen niet voldoende werken, inbegrepen het clicksysteem dat al op verschillende plaatsen wordt toegepast. De Antwerpse schepen meldt nog dat ze geen toename van afval in de vuilnisbakken merken, noch dat het zwerfvuil op straat afnam. Geloof Fost Plus echt in een alternatief systeem en welke garanties geeft het dat de zwerfvuilresultaten effectief verbeteren? Hoe wordt gegarandeerd dat een flesje of blikje correct gesorteerd wordt? Het systeem gaat uit van de goede trouw maar als iedereen te goeder trouw was zou er geen zwerfvuilprobleem zijn.

Een unieke QR-code op elke verpakking is nodig. Wordt de technologie om die op blikjes en flesjes te printen al gebruikt? Volgens Recycling Netwerk Benelux zou dat nog minstens vijf tot jaar vergen, als het er al ooit komt. Unieke codes op elke verpakking zou het productieproces aanzienlijk vertragen. Bovendien is een gigantische database nodig wetende dat er ongeveer 2 miljoen drankverpakkingen per jaar worden geconsumeerd en er 11 miljoen Belgen zijn. Elke verpakking aan een consument linken vereist capaciteit die gewoon niet bestaat. Is de sector het daarmee eens? Hoe krijgt hij het systeem op korte termijn operationeel? Wat is de kostprijs van het uitwerken en het in stand houden ervan? Als niet met unieke codes maar met barcodes gewerkt wordt, kan niet worden vermeden dat verpakking meermaals wordt ingescand. Is die stelling correct?

Uit een studie van 2021 blijkt dat maar liefst 50 procent van de inwoners van het Vlaamse Gewest van 16-74 jaar geen minimale digitale basisvaardigheden heeft. Voor hen is een clicksysteem niet haalbaar. Hoe ervoor zorgen dat ook zij ervan kunnen gebruikmaken? De andere landen van de Europese Unie hebben een fysiek systeem van statiegeld ingevoerd. Waarom zou België het met een ander systeem doen? Wat is het verschil in kostprijs tussen een clicksysteem en een volwaardig statiegeldsysteem? Welke voorbereidingen heeft Fost Plus de voorbije jaren getroffen voor statiegeld met innamepunten in supermarkten en verkooppunten? Welke studies heeft het daarvoor uitgevoerd? En kan het de resultaten aan de parlementsleden bezorgen?

Het zwerfvuil daalt met 11 procent ten opzichte van 2015, maar de doelstelling van min 20 procent wordt niet gehaald. Wat zijn daarvan volgens de OVAM de oorzaken? Wat is het aandeel van de drankverpakkingen in het zwerfvuil? Welke impact verwacht de OVAM van statiegeld op zwerfvuil en het aandeel van drankverpakkingen in zwerfvuil? Hoe gaat statiegeld samen met de huidige blauwe zak? Hoe schat de OVAM de kostprijs van statiegeld in, ook vergeleken met de huidige aanpak? Is de kostprijs van alternatieve systemen berekend, bijvoorbeeld het digitale statiegeld? Neemt de OVAM initiatieven om tot een eenvormig systeem te komen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel? Wie zou kunnen optreden als statiegeldoperator? Is dat volgens de OVAM best de overheid of kan het ook een privé-partner zijn? Ziet de OVAM een rol weggelegd voor zichzelf? Zou Fost Plus geloofwaardig zijn als operator? Dat heeft immers alles gedaan om statiegeld te saboteren. Voorts vraagt hij wat meer uitleg over de innameplicht.

Comeos wijst hij erop dat de blauwe zak maar een keer per week wordt opgehaald terwijl de consument dagelijks statiegeldverpakkingen naar de supermarkt kan brengen. Hij informeert voorts of Comeos zijn leden bevraagd heeft over de bereidheid statiegeld in te voeren. Op glazen flesjes zit al statiegeld, supermarkten zamelen die al in via machines of manueel. Is het dan zo'n bijkomende last om de inzameling uit te breiden tot plastic flesjes en blikjes? In heel veel van de omliggende landen doen supermarkten en winkels dat zonder problemen. Als de regering beslist statiegeld in te voeren, zal Comeos daar constructief aan meewerken? Hij informeert naar de concrete bezwaren, niet de algemene en vergezochte die hij tot nu toe hoorde. Waarom is de situatie in Vlaanderen zo anders dan in Nederland? Voor Vooruit is een combinatie van maatregelen nodig: de blauwe zak maar ook statiegeld. Al sinds 2015 dringt het daarop aan. Andere landen tonen aan dat statiegeld het enige alternatief is om zwerfvuil te doen dalen. Waren er andere valabele alternatieven geweest dat had de sector die al lang voorgesteld.

Voor de VVSG moet het systeem laagdrempelig zijn, de terugname gemakkelijk te organiseren. Iedereen, ongeacht de digitale vaardigheden, moet het systeem kunnen gebruiken en op zoveel mogelijk plaatsen met verpakkingen terecht kunnen. Hoe ziet de VVSG dat concreet? Wat zijn voorwaarden om het systeem goed te doen werken? Hebben steden en gemeenten een rol in het statiegeldsysteem? Wat zijn de ervaringen met het clicksysteem? Noemt de VVSG dat een succes? Lokale besturen zetten al veel personeel in in de strijd tegen zwerfvuil, moeten ook veel schoonmaakmachines aankopen. Als die kosten dalen, komt er wat meer financiële ruimte voor het statiegeldsysteem.

2.3. Tussenkoms van Freya Perdaens

Freya Perdaens ziet wel wat heikele punten aan het klassieke statiegeldsysteem, voor de ondernemers, de investeringen, de logistiek. Ook bij het digitale systeem zijn er nog wel wat vraagtekens: over privacy, de haalbaarheid van unieke QR-codes. Ze vraagt om enkele van die bezorgdheden weg te nemen zodat de twee systemen tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Sommige parlementsleden

verwarren het clicksysteem met het digitale systeem. Kunnen de sprekers even de verschillen toelichten en aangeven wat er te leren valt uit de proefprojecten?

Om voldoende recycalaat te hebben is invoer vanuit statiegeldlanden nodig. Wat is het aandeel dat volgens Fost Plus wordt ingevoerd? Heeft het te maken met het lanceren of de opstart van de bijkomende recyclagefabrieken? Voor beoordeling van het digitale systeem wordt geput uit het proefproject in Wales. Is dat terecht? Hoe wordt de blauwe zak gedevalueerd door invoering van het statiegeldsysteem?

In verschillende landen zou er voor invoering van statiegeld al een gescheiden ophaalsysteem geweest zijn, heel erg vergelijkbaar met de blauwe zak. In 2021 zei Fost Plus stellig dat het niet het geval was. Kan het daarover nu wat klaarte scheppen? Hoever staat het volgens de sector zelf met de herbruikbare verpakkingen? Hoe kan er een kentering teweeg gebracht worden? De recyclagecijfers zijn goed zowel qua volume als qua kwaliteit. Zal statiegeld ze nog verbeteren?

Bij de laatste zwerfvuilenquête is er niet gepeild naar de beleidskosten terwijl dat voorheen wel gebeurde. Is daar een reden voor? Uit de cijfers blijkt ook een stijging van het sluikestorten. Heeft de OVAM al adviezen hoe dat naar beneden te krijgen?

Ook aan Comeos vraagt ze de bezorgdheden over GDPR en de technische haalbaarheid van het digitale systeem weg te nemen. Ook zij vraagt inzage in de kostenberekening, om die dan te kunnen vergelijken met de kosten van het klassieke systeem. Het digitale systeem moet uiteraard getest worden, maar is daar een tijdspad voor? Wat is er nodig om aan een testfase te beginnen? Het probleem is nijpend, er mag niet te lang worden getalmd.

Ze begrijpt de opmerking dat een beloning geven voor het weggooiën van afval een pervers effect kan hebben, maar waarom is dat bij een klassiek statiegeld niet het geval? Of pleit de VVSG uitsluitend voor herbruikbare verpakkingen? Wat dan met consumptie buitenshuis? Waarom vermeldt de vereniging alleen de hinderpalen voor een klassiek systeem? Hoe denkt de VVSG over gescheiden omhaling van plastic en blikjes in de openbare ruimte? Ook dat neemt openbare ruimte in en zal een invloed hebben op de cijfers.

2.4. Tussenkoms van Wilfried Vandaele

Voor N-VA moet de producentenverantwoordelijkheid 100 procent spelen, aldus *Wilfried Vandaele*. De eis dat Vlaanderen met een uitbreiding van de blauwe zak dezelfde resultaten moest halen als de meest performante statiegeldlanden, past daarin. Dat is niet gelukt, dus is statiegeld nodig. Hoe dat systeem eruit moet zien, is voor N-VA in de eerste plaats een zaak voor de producenten en de sector. N-VA wil een zo comfortabel en performant mogelijk systeem. Hij juicht innovatie toe in alle andere domeinen, dus ook hier. De spelers moeten nog wel aantonen dat wat ze voorstellen effectief is. N-VA vindt het jammer dat sommigen de deur voor een nieuw systeem meteen dichtklappen, terwijl het klassieke statiegeldsysteem ook wel wat nadelen heeft. De Haan is een van de pilootgemeenten voor het clicksysteem. Het is nooit de bedoeling geweest dat het een alternatief was voor statiegeld. Het is een sensibiliseringscampagne, met als grote voordeel dat het vuilnis van de openbare ruimte apart gesorteerd en gerecycleerd wordt.

2.5. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts merkt dat iedereen erkend dat de doelen niet worden gehaald. In de wederzijdse engagementsverklaring, namelijk het verpakkingsplan, zijn ook de gevolgen daarvan afgesproken. In 2018 werd statiegeld aan die gevolgen toegevoegd. De sector vroeg de tijd om de alternatieven te bestuderen. Het is goed dat er aan een totaalplan gewerkt is, want alleen statiegeld volstaat niet. Verpakkingen

moeten zoveel mogelijk vermeden worden en de andere fracties in het zwerfvuil dan blikjes en petflesjes moeten worden aangepakt.

De minister heeft altijd gezegd een statiegeldsysteem of alternatief voor te bereiden, voor het geval de cijfers niet goed zouden zijn. Welke voorbereidende gesprekken heeft de minister al met de sector gehouden? Eigenlijk merkt ze weinig vooruitgang ten opzichte van 2018. Welke concrete knelpunten die moeten opgelost worden zien Comeos, Fevia en Fost Plus voor de invoering van statiegeld?

Welke stappen heeft de OVAM de afgelopen drie jaar ondernomen om dat regelgevende kader voor te bereiden? Licht er een ontwerp-kader klaar? Is er overleg geweest met de andere gewesten en buurlanden? Is de VVSG al gecontacteerd door de minister over de invoering van statiegeld? Welke knelpunten heeft de vereniging daar te berde gebracht?

Comeos geeft drie hinderpalen van een statiegeldsysteem, waarvan de eerste de kostprijs is. Rudimentaire kostprijsberekeningen over onderhouds- en investeringskosten zijn er, maar alleen voor het klassieke systeem. De cijfers zijn niet recent. Evenmin is er rekening gehouden met de kosten die uitgespaard worden, bijvoorbeeld voor zwerfvuil. Zijn er studies die de verschillende systemen op dat vlak vergelijken? Zo ja, kunnen die aan het parlement bezorgd worden?

De invloed op de blauwe zak is een tweede bezorgdheid, maar het parlementslid begrijpt niet helemaal waarom. Als er minder fracties in mogen, kan het aantal omhaalrondes misschien dalen. Hoe zijn de bezwaren gemotiveerd? Zijn er berekeningen gemaakt? Eén aanvoerlijn lijkt efficiënter dan twee aanvoerlijnen, maar voor de verwerking verandert er niet veel. Allicht moet de verwerkingscapaciteit wel opgedreven worden omdat er meer materiaal uit het zwerfvuil gehaald wordt.

Iedereen wil het voor de burger zo gemakkelijk mogelijk hebben, alleen moet er ook resultaat geboekt worden. Voldoende inzamelpunten is cruciaal. Ook Nederland heeft op dat vlak nog wel wat werk te verrichten. Gezamenlijke inzamelpunten voor kleine ondernemers, eventueel op openbaar domein, zullen volgens het lid nodig zijn. Bij het scannen met de smartphone ziet ze nog wel wat problemen: wat met de consumptie buitenshuis, wat met kinderen zonder smartphone, buitenshuis maar ook binnenshuis, enzovoort? Zijn er ervaringen in andere landen met gelijkwaardige systemen?

2.6. Tussenkomen van Gwenny De Vroe

Volgens *Gwenny De Vroe* heeft iedereen hetzelfde doel, namelijk het zwerfvuil doen dalen. Alle inspanningen om een gedragswijziging teweeg te brengen, hebben onvoldoende resultaat opgeleverd. Vlaanderen moet zijn Europese koploperspositie zien te behouden. Het is zaak het juiste systeem daarvoor te kiezen. Innovatie is daarbij zeker nodig. Uit de buitenlandse systemen moet geleerd worden wat het beste systeem hier is.

De blauwe zak is een duidelijk en eenvoudig systeem, dat goed ingeburgerd is en waardoor België een koploperspositie kan bekleden. De inzamelgraad moet verhogen. Daarom is er geëxperimenteerd met een beloningssysteem, de Click. Dat is evenwel geen statiegeldsysteem. Is een combinatie wenselijk? Als liberaal draagt ze keuzevrijheid hoog in het vaandel. De blauwe zak zou 37 procent duurder worden als er geen petflessen of blikjes in mogen. Wat met de kostprijs als beide systemen naast elkaar blijven bestaan en de burger mag kiezen? En hoe zit het dan met de inzamelcijfers en de recyclagegraad? En wat is de invloed op de bijkomende sorteerinstallaties die momenteel worden gebouwd?

Het standpunt van de OVAM over de bioafbreekbare verpakkingen verwondert haar. De landbouw is trouwens bereid daar grondstoffen voor te leveren. Waarom kunnen de sorteerinstallaties die er niet uithalen?

België heeft dan wel een koploperspositie voor inzameling binnenshuis. De netheidsbarometer verbetert evenwel niet. Ze vraagt de verpakkingindustrie verder te kijken dan blikjes en petflesjes en ook oplossingen te zoeken voor bedrijfsmatig afval en afval van fastfoodketens. Voorts informeert ze welke andere verpakkingen in een volgende stap ook via een digitaal systeem zouden kunnen worden ingezameld. Naast de privacy is ook de fraudegevoeligheid een heikel punt. En hoe vermijden dat mensen na scannen de verpakking alsnog op de grond gooien? Wat als die verpakking dan nogmaals ingescand wordt? Is de privacykwestie al onderzocht? Voor haar moet een volgend verpakkingplan duidelijke en eenduidige doelstellingen bevatten zodat de evaluatie door elke partner op dezelfde manier gebeurt.

3. Antwoorden van de sprekers

3.1. Antwoorden door Ann Nachtergaele (Fevia)

Ann Nachtergaele benadrukt dat de industrie iedere eenmalige of herbruikbare verpakking terug wil om te recyclen of opnieuw te gebruiken. Ze erkent het probleem: de zwerfvuilmeters zijn slecht. Bij het tekenen van het convenant in 2015 geloofde de sector dat met zijn integrale aanpak met vijf pijlers de doelstellingen zouden worden gehaald. Sinds een jaar is het duidelijk dat de resultaten niet gehaald zullen worden. Sindsdien hebben Fevia, Comeos en Fost Plus gewerkt aan een voorstel dat zeker niet te nemen of te laten is, maar met alle stakeholders moet worden besproken. Het voorstel wil voortbouwen op de sterktes van alle partijen, maar ook rekening houden met hun zwaktes. De blauwe zak is een van de sterktes die moet worden behouden. Het plan bestaat uit verschillende onderdelen waarvan twee moeten onderstreept worden. Op de eerste plaats preventie. Met de green deal Anders Verpakt, getekend in maart, wil de sector naar andere leefbare businessmodellen voor herbruikbare verpakkingen of zonder verpakkingen zoeken. Het feit dat er wordt gezocht naar nieuwe businessmodellen is bijzonder belangrijk. Het tweede onderdeel is een inzamelwijze voor drankflessen die verder bouwt op de blauwe zak, het fameuze digitale statiegeldsysteem. De sector heeft een studie laten uitvoeren die hij eerst aan de minister wil presenteren. Een waarde geven aan verpakkingen zal leiden tot betere resultaten voor zwerfvuil. Het systeem is ook toekomstgericht, flexibel en uitbreidbaar naar andere verpakkingen. Het is geen beloningssysteem als de Click, dat wel bruikbaar kan zijn voor ander zwerfvuil. Het digitale systeem staat daar helemaal los van.

De unieke code is een uitdaging, maar haalbaar. De studie heeft aangetoond dat het al voor andere producten gebeurt zoals voor sigaretten en geneesmiddelen. Een digitaal systeem kan GDPR-veilig. De sector gelooft dat het digitale systeem betere resultaten zal opleveren dan een klassiek systeem.

3.2. Antwoorden door Wim Geens (Fost Plus)

Wim Geens hoort dat er over heel wat aspecten eensgezindheid is, wat hem plezier doet. De cijfers variëren van 40 procent voor het volume, 20 procent voor het gewicht en 5 procent voor het aantal. Op zich maakt dat niets uit, iedereen is het erover eens dat het te veel is. Iedereen is het zwerfvuil kotsbeu. Ook Fost Plus wil een maximumresultaat met een minimuminspanning. In elk ander land is het statiegeldsysteem ingegeven met het doel zoveel mogelijk materialen inzamelen, niet zwerfvuil verminderen, net omdat er geen uniform inzamelsysteem was. Nederland en Duitsland hadden bijvoorbeeld tal van verschillende systemen.

Er is geen magic bullet, daarom komt de sector met een integraal plan, met verschillende maatregelen en een samenwerking tussen de partners. Dat de producenten verplicht worden om voor het aandeel van hun producten in het zwerfvuil te betalen is een bijkomende motivatie. Een clicksysteem is maar één element om een gedragsverandering te bewerkstelligen. Het is geen statiegeldsysteem. Positief gedrag belonen, dat is waar de test in acht steden over gaat. Alle zwerfvuil dat in de vuilbak gedropt wordt, niet alleen flesjes en blikjes, kan gescand worden en wordt vergoed. Hij nodigt iedereen uit betere ideeën naar voor te schuiven, afschieten is gemakkelijk. Het is ook nog maar een test.

Daarnaast wordt er een digitaal statiegeldsysteem voorgesteld. Daarover is er een haalbaarheidsstudie afgerond. Nu start de tweede fase: de studie zal in detail uitgelegd worden aan de minister en het kabinet. Daarna zal de sector die graag aan het parlement presenteren en ook de volgende fases voorstellen, waaronder testen in gesloten en open omgevingen om het zo snel mogelijk te kunnen implementeren, in samenwerking met alle stakeholders.

Dat de blauwe zak zonder petflessen en blik 37 procent duurder wordt, komt uit de studie die de sector samen met PwC heeft opgezet. Met de blauwe zak is het inzamelpercentage van pet vandaag al 95 procent, wat beter is dan veel landen die een klassiek systeem hebben. De zak behouden dus, en combineren met een digitaal systeem dat veel meer mogelijkheden voor de toekomst in zich houdt dan het klassieke, is wat de sector wil. Flesjes en blikjes zijn immers maar een deel van de zwerfvuilfractie, een digitaal systeem is gemakkelijk uit te breiden tot de andere fracties. Bij een klassiek systeem zou dat heel wat bijkomende investeringen vergen. De sector wil van België een circulaire hub maken. Hij is de fabrieken aan het oprichten. Daar hoort een innovatief systeem bij.

Natuurlijk heeft het klassiek statiegeldsysteem zijn nut bewezen. De resultaten waren heel goed, maar de beginsituatie was heel anders: de inzamelpercentages waren heel laag. In een land met een inzamelpercentage van 30 procent een klassiek statiegeldsysteem invoeren met een voldoende hoog statiegeldbedrag, maakt dat snel veel meer flesjes en blikjes worden ingezameld. Om de laatste percentages in te zamelen, is een ander systeem allicht beter. Het halen van de doelstellingen primeert voor de industrie.

Alle sorteer- en recyclagecentra samen zorgen ervoor dat er uiteindelijk 1 miljard euro in de Belgische economie bewaard blijft. Bijkomend komen de materialen uit de recyclageketen eerst in de Belgische economie terecht. Alles is dus complementair en samenwerking is belangrijk. Voor de SUP-richtlijn die in voege treedt vanaf 1 januari 2023, wil Fost Plus niet de regie op zich nemen maar samenwerken om de gaten te vullen en elkaar te versterken. Data zijn inderdaad een probleem. De prijs van zwerfvuil is en blijft een raming. Het is zaak te zorgen voor correcte cijfers zodat niet elkeen zijn eigen gelijk ermee kan beargumenteren.

Ongeveer 80 procent van de conclusies uit de Welshe studie over het digital deposit return scheme (DDRS) zijn dezelfde als de studie van de Vlaamse sector. Duidelijk is dat alles technisch mogelijk is, maar dat er wel nog enkele aspecten nader te bekijken zijn. Dat de kwaliteit van het recycleaat niet voldoende is via de inzameling met de blauwe zak, is een kwakkel. Het is zuiver genoeg voor bottle-to-bottlerecyclage, dus voedselrecipiënten. Omdat de recyclagecapaciteit nog niet groot genoeg is, wordt er bijgemengd met fracties die komen uit statiegeldlanden. Het invoerpercentage wordt opgedreven omdat er gesorteerd afval uit België in het buitenland gerecycleerd wordt en terug ingevoerd. Eens FILAO, het recyclagecentrum, operationeel is, zal al het Belgische materiaal in België kunnen worden gerecycleerd en klaargemaakt om te worden hergebruikt in voedselverpakkingen.

Mooimakers is een succesvol samenwerkingsverband, maar bijkomende stappen zijn mogelijk. Statiegeld is dus niet de enige mogelijkheid, maar een digitaal systeem maakt zeker deel uit van de integrale aanpak. Welke rol Fost Plus daarin kan spelen, is vandaag een minder relevante vraag. Eerst is het zaak te bepalen wat de meest efficiënte werkwijze is. Ook Fost Plus kent voortschrijdend inzicht over statiegeld, zeker nu de doelstellingen niet gehaald worden, zijn bijkomende stappen nodig.

Recycling Netwerk Benelux heeft het over een invoertijd van vijf tot tien jaar. Grote bedrijven, leden van Comeos en Fevia, zeggen dat het voor sommige verpakkingen veel sneller kan. Het wordt nog onderzocht, maar de sector wil de eerste zijn in Europa. Een tiental andere landen onderzoekt het immers ook.

Unieke barcodes en digitale basisvaardigheden zijn ervoor nodig. De maatschappij is digitaal, ook banken en andere sectoren schakelen meer en meer over naar de digitale diensten. Voor digibeten komen er alternatieven. Een statiegeldsysteem brengt altijd extra handelingen met zich mee. De sector streeft ernaar dat nadeel met dat innovatieve systeem net zoveel mogelijk te beperken. Het lijkt hem gemakkelijker een blikje te scannen en in de blauwe zak te deponeren dan het apart in de keuken te verzamelen, te vervoeren en in een machine te stoppen. Er zullen allicht nog moeilijkheden opduiken maar de grootste zijn geïnventariseerd en de sector is ervan overtuigd dat hij de rest ervan ook wel zal oplossen. Ook de compatibiliteit met de GDPR is in de studie grondig onderzocht en er zijn oplossingen voor. Het is zaak de studie snel aan het parlement te bezorgen en daarover in discussie te gaan.

3.3. Antwoorden door Nathalie De Greve (Comeos)

Nathalie De Greve is het uiteraard eens met de twee vorige sprekers. Een blauwe zak kan naast een statiegeldsysteem bestaan, maar voor flesjes en blikjes moet er gekozen worden. Als er immers nog statiegeldflesjes in de blauwe zak zitten, zal die op straat opengescheurd worden om ze eruit te halen. De blauwe zak als inzamelmethode behouden, is de meest efficiënte oplossing. De reden waarom het statiegeldsysteem voor glazen flessen niet gewoonweg kan worden uitgebreid, is de gigantische bijkomende hoeveelheid. Er zal een veelvoud aan machines moeten komen en er moet bijkomende handling voor gebeuren. Daarnaast zijn er bijkomende transportkosten met een bijhorende milieu-impact. Kortom, minder efficiënt en duurder, vooral voor de sector die dat zal doorrekenen.

3.4. Antwoorden door Christof Delatter en Roeland Bracke (OVAM)

Christof Delatter zegt dat de OVAM een impactanalyse van statiegeld gemaakt heeft in 2015. Dat is de laatste uitgebreide studie. Er is ook gekeken naar andere landen, en de conclusie is eenvoudig: verpakkingen die onder statiegeld vallen verdwijnen grotendeels uit het zwerfvuil. Op basis daarvan zijn enkele aannames gedaan waarvan de cijfers terug te vinden zijn in de studie.

De OVAM heeft de studie van Fost Plus en Comeos nog niet gezien, hoewel er informele contacten over geweest zijn. De regierol van Fost Plus is aan bod gekomen bij de besprekingen van het interregionaal samenwerkingsakkoord voor de implementatie van de SUP-richtlijnen en de UPV-zwerfvuilregeling. De OVAM heeft toen duidelijk gemaakt geen voorstander te zijn van een verplichting voor de gemeenten om deel te nemen aan een werkwijze waarin Fost Plus de regierol heeft, maar de ontwerp teksten laten een keuzemogelijkheid. Gemeenten kunnen de vergoeding krijgen waar ze recht op hebben op basis van de SUP-richtlijn voor zwerfvuil, dan wel te kiezen voor een samenwerkingsovereenkomst met Fost Plus. Dat maakt het mogelijk om de twee systemen op termijn te vergelijken. Vooralsnog is onduidelijk hoe de samenwerking er precies zal uitzien. Dat moet voorwerp uitmaken van open besprekingen met de OVAM, de lokale besturen en Fost Plus.

De negen landen die het in 2019 beter doen dan België op vlak van recyclage van plasticverpakkingen, zijn: Litouwen, Tsjechië, Bulgarije, Nederland, Zweden, Slowakije, Spanje, Cyprus en Slovenië. Een aantal van die landen werkt met een statiegeldsysteem.

De OVAM stemt het beleid voor verpakkingsafval voortdurend af met de andere gewesten in de Interregionale Verpakkingscommissie. Voorts zijn er de onderhandelingen over de implementatie van de SUP-richtlijn.

Statiegeldoperator is volgens de OVAM eerder een rol voor de sector zelf. Hij ziet er geen bezwaar tegen dat Fost Plus die rol eventueel zou opnemen. Standpunten wijzigen. Ooit was Fost Plus geen voorstander van de uitbreiding van de blauwe zak, vandaag zijn ze er een vurig pleitbezorger van. De bereikbaarheid, nabijheid en voldoende innamepunten zijn belangrijk voor een statiegeldsysteem. Om die reden stelt de OVAM een minimale innameplicht voor. Een alternatief van de sector moet minstens een gelijkaardige toegankelijkheid garanderen.

Conclusies trekken uit de diverse proefprojecten is heel moeilijk tot zelfs onmogelijk. Meestal zijn het geen statiegeldsystemen maar beloningssystemen op beperkte schaal, beperkt in de tijd, met een onduidelijke impact op zwerfvuil. De handhaving tegen sluikestorten is in handen van de lokale besturen. Op heterdaad betrappen is daarbij niet evident. De Vlaamse overheid steekt een handje toe door ondersteuning van cameratoezicht en Mooimakers met methodieken. Op initiatief van de minister heeft de OVAM ook een pool van dertig handhavers van zwerfvuil die ter beschikking staan van de lokale besturen. Het ontwerp van interregionaal samenwerkingsakkoord bevat niet alleen de bijdrage van de sector, maar verankert ook deze extra inzet op handhaving.

De OVAM heeft periodiek overleg met het kabinet en de minister over de problemen met verpakkingsafval. Voor heel wat aspecten van een nieuwe regeling is Vlaanderen afhankelijk van de andere gewesten. Er zijn wel al wat juridische analyses om te bepalen wat Vlaanderen wel alleen kan en waarvoor het afhankelijk is van de andere gewesten en de federale overheid. Ook die moeten nog worden besproken met de andere overheden. Het klopt dat de doelstellingen voortaan meer smart geformuleerd moeten worden. Soms zijn teksten compromissen en zijn er lacunes. De administratie en politici moeten daar waakzaam voor blijven.

Roeland Bracke zegt dat de officiële cijfers over de afzonderlijke inzameling van petflessen via de Interregionale Verpakkingscommissie zullen worden bekendgemaakt. Daarvoor moeten kwesties behandeld worden als wat met productresten, en hoe etiketten, lijm, dopjes te tellen. Vandaag wordt er geteld per materiaal-soort, niet per verpakkingssoort. Bij inzameling zoals van glas via de glasbol betreft het dus zowel glazen drankverpakkingen als andere glazen verpakkingen (bokalen, olijfolie, parfum enzovoort) en zijn er dus allerlei sorteeroproeven en representativiteitsoordelen nodig om de ingezamelde hoeveelheid drankverpakkingen te bepalen. De cijfers die voorlopig de ronde doen voor PET is inzameling rond de 90 procent, recyclage rond de 80 procent. Dat zijn nog geen gevalideerde cijfers. De 90 procent is een percentage van de producten die de leden van Fost Plus op de markt brengen. Andere flessen, bijvoorbeeld aangekocht over de grens of online, die ingezameld worden, tellen mee in de teller, maar niet in de noemer. Als je die mee in rekening neemt, zijn de percentages dus lager.

Beleidsinitiatieven om eenmalige verpakkingen te verminderen, zijn breed en niet alleen gericht op plastics, maar ook papier, glas, blik enzovoort. Plastics worden nu vaak vervangen door gecoat karton of karton waar chemicaliën aan toegevoegd zijn. Dat is niet noodzakelijk beter, dus een brede aanpak is nodig. Voorbeelden zijn het cateringbeleid of het evenementenbeleid. De OVAM vraagt dergelijke initiatieven te versterken en door te trekken naar private evenementen.

In het kader van de SUP-richtlijn heeft de federale overheid bepaalde goederen verboden. Er zou een tweede verbods-KB in de maak zijn. Op Vlaams niveau is er al geëxperimenteerd met het gebruiksverbod, bijvoorbeeld voor kassazakjes. Eventueel kan dat nog worden uitgebreid naar andere producten.

Er zijn nog geen cijfers maar wel enkele indicaties dat de green deal Anders Verpakt werkt. Initieel was de deal ondertekend door tachtig, maar ondertussen door honderd actoren: ondernemingen, kenniscentra, lokale besturen en andere organisaties. De betrokken actoren voeren proefprojecten uit, gericht op het vermijden van eenmalige verpakkingen en het stimuleren van herbruikbare verpakkingen; dus nieuwe verpakkingsmethodes uitwerken. Ondertussen zijn er 85 projecten ingediend. De subsidiepot bedraagt 600.000 euro.

De zwerfvuilstudies zijn opgestart voor het jaarlijks op een consistente manier in kaart brengen van hoeveelheden en netheid zodat evoluties zichtbaar worden, maar niet om causale verbanden te leggen of te zoeken naar oorzaken. Het is dus niet te zeggen waarom de zwerfvuilmeters in 2021 daalden. De consumptie buitenshuis, onderweg, neemt toe. Een duidelijke vaststelling is wel dat een steeds groter percentage ervan terecht komt in de publieke vuilnisbakken en dus niet op de grond.

Het aandeel van drankverpakkingen in zwerfvuil is bekend. In volume is dat ongeveer 40 procent, in gewicht 20 procent, in aantal stuks 5 procent. De impact van het statiegeld op die fractie zal groot zijn, toch zal ze niet volledig weg zijn, bijvoorbeeld van transitverkeer (buitenlandse verpakkingen zitten niet onder het statiegeld) of op meer desolate plaatsen.

Sinds 2015 peilt de OVAM tweejaarlijks naar de zwerfvuilhoeveelheden en de zwerfvuilkosten. De resultaten zijn vrij stabiel. In 2021 is er niet gevraagd naar de kosten, omdat het traject van de doorrekening van de zwerfvuilkosten, in het kader van de SUP- en de UPV-zwerfvuilregeling, liep. Europa kondigt al lang richtlijnen aan over hoe de kosten moeten worden berekend. De OVAM was daarop aan het wachten, maar ze zijn er nog altijd niet.

De technologie, ook in de nieuwe installaties, is nog altijd niet capabel om bioafbreekbare verpakkingen te onderscheiden. Als ze in de klassieke plasticstromen terechtkomen, is de impact op de recyclage problematisch. Dus is er een apart inzamelsysteem voor nodig. Dat is moeilijk aan de burger uit te leggen, dus suggereert de OVAM goed na te denken of die composteerbare verpakkingen wel een meerwaarde zijn.

3.5. Antwoorden door Loes Weemaels (VVSG)

Volgens *Loes Weemaels* is de VVSG geen voorstander van een regierol voor Fost Plus. Dat blijft een kerntaak van de lokale besturen. Als de verpakkingsproducenten het lokale beleid bepalen, komt de nadruk vooral te liggen op meer opruimen, terwijl dat geen structurele oplossing is voor het zwerfvuilprobleem. Bovendien vreest de VVSG dat niet alle kosten van lokale besturen vergoed zullen worden als ze individuele contracten met Fost Plus moeten afsluiten. Fost Plus spreekt mooie woorden over integrale aanpak en samenwerking, maar de huidige contracten voor inzameling aan huis en via brengsystemen vergoeden de kosten van de lokale besturen niet volledig. In sommige gevallen zoals de brengsystemen liggen de volledige kosten nog altijd bij de lokale besturen. Als lokale besturen na 25 jaar nog altijd geen correcte vergoeding krijgen voor de selectieve inzameling, dan is het begrijpelijk dat ze bedenkingen hebben bij het nieuwe voorstel van Fost Plus.

De belangen van de verpakkingsproducenten zijn daarenboven niet in overeenstemming met de manier waarop de lokale besturen de aanpak van zwerfvuil willen

organiseren. Het regievoorstel voor de vergoeding gaat voorbij aan het werk van de OVAM. Die heeft de totale zwerfvuilkosten meermaals berekend. Er is ook een verdeelsleutel om de vergoeding voor lokale besturen te verdelen over de gemeenten. De VVSG is voorstander om dat studiewerk te gebruiken. Bovendien legt de Europese SUP-richtlijn, en dus ook de omzetting in het Materialendecreet, alleen een financiële verantwoordelijkheid op aan de producenten en geen operationele. De verpakkingsproducenten hebben wel een belangrijke rol voor preventie. Zij moeten vermijden dat producten die eenmalig gebruikt worden en die vaak terug te vinden zijn in het zwerfvuil, op de markt worden gebracht.

Het is belangrijk dat een statiegeldsysteem eenvoudig is en toegankelijk voor elk soort consument. Dat bepaalt immers de participatiegraad van het systeem. In haar presentatie heeft ze daar al enkele voorwaarden voor opgesomd. De VVSG ziet een belangrijke rol voor de distributiesector, die voor een goede klantenservice moet zorgen. De consument moet voldoende mogelijkheden hebben om deel te nemen. Belangrijk daarbij is afstand tot terugnameplaats, bereikbaarheid, voldoende innameplaatsen enzovoort. Ook voor communicatie zijn er enkele aandachtspunten waaronder een eenvoudige sorteerboodschap en duidelijke markeringen op de verpakkingen hoe de burger zijn waarborg kan innen.

Lokale besturen zorgen momenteel voor een goede dienstverlening voor selectieve inzameling. Zo er een statiegeldsysteem komt, willen ze zeker samen met de distributiesector nadenken over de dienstverlening en ook samenwerken voor communicatie naar de burger.

De VVSG heeft al enkele bedenkingen gegeven over de Click. Momenteel is het wachten op een evaluatie van de stad Antwerpen. Voorlopig zijn er geen data over netheid en de impact op zwerfvuil. Dat is een belangrijk element, want als er geen impact is op netheid, worden gewoon de mensen die sowieso producten in straatvuilnisbakken gooien, beloond.

Het verschil tussen een statiegeldsysteem en een beloningssysteem is dat bij een statiegeldsysteem de consument bij aankoop van een drankverpakking boven op de aankoopprijs een waarborgbedrag betaalt, vaak tussen de 10 en 25 eurocent. Na inlevering van de drankverpakking krijgt de consument de waarborg terug. Een statiegeldsysteem heeft daarmee een sterkere preventieve werking. Bij een beloningssysteem moet de consument bij aankoop geen waarborg betalen. De consument krijgt na inlevering van de drankverpakking een beloning, vaak een veel lagere financiële prikkel in de vorm van een waardebon.

Het statiegeldsysteem zal zeker een impact hebben op de inzameling binnenshuis, maar dat is zo bij zowel een klassiek als een digitaal systeem. Lokale besturen moeten ook een goede dienstverlening geven op vlak van netheid buitenshuis. Dat is momenteel een van de grootste ergernissen van de burger. De burger is al vertrouwd is met brengsystemen, inzameling van glas via glasbollen, ondergrondse inzameling, glazen verpakkingen met statiegeld. Daarvoor moet de burger ook al naar de winkel. Lokale besturen willen hun dienstverlening behouden en ook actief nadenken over de praktische uitwerking.

De drempels van haar presentatie focussen niet op één systeem, maar wel op de voorwaarden waaraan een statiegeldsysteem volgens de lokale besturen moet voldoen. De VVSG zit op dezelfde golflengte als de OVAM: statiegeld is geen doel op zich. Lokale besturen verwachten nu wel op korte termijn een initiatief om de hoeveelheid zwerfvuil naar beneden te halen en alsnog de doelstellingen te halen.

De VVSG is niet per se tegen gescheiden inzameling op het openbaar domein, maar de zuiverheid van de ingezamelde stroom is in de praktijk niet vergelijkbaar met bronsortering. De burger sorteert anders buitenshuis dan binnenshuis, wat resulteert

in materiaal voor laagwaardige recyclage. Ook bijplaatsingen van afval zijn te vermijden. Als het er komt, moet de volledige kostprijs gedragen worden door de producenten. De kosten van selectieve inzameling op openbaar domein en de nasortering van dat afval zijn niet meegerekend in de zwerfvuilvergoeding. Selectieve inzameling op openbaar domein verbetert niet per se de netheid. Het ontmoedigt niet per se de burger om zwerfvuil op de grond te gooien.

De VVSG is betrokken geweest bij de impactstudie van 2015-2016. Verder zijn er inderdaad wat bilaterale contacten geweest met Fost Plus en Comeos over het brede voorstel van Every Packaging Counts. De vereniging uitte enkele bezorgdheden, met focus op twee elementen. Op de eerste plaats de fraudegevoeligheid: hoe vermijden dat iemand een blikje of flesje scant en vervolgens toch weggooit op het openbaar domein? Ook vandaag kwam er geen antwoord op die vraag. Ten tweede kan het niet de bedoeling zijn dat er terugnameautomaten of -vuilnisbakken op het openbaar domein staan die dan allerhande ander afval aantrekken, waarvoor lokale besturen opdraaien voor de kosten. Ook in Nederland zijn daar de afgelopen maanden wat discussies en problemen mee geweest. Als er een statiegeldsysteem wordt ingevoerd, vraagt de VVSG om zeker betrokken te worden bij de praktische uitwerking ervan.

De VVSG is geen voorstander van verpakkingen die bestaan uit bioafbreekbare plastic. De sorteerbodschap is zeer moeilijk want er bestaan verschillende labels die een andere betekenis hebben: biobased, composteerbaar home, composteerbaar algemeen, bio-afbreekbaar in natuur, in water enzovoort. Dat zorgt voor verwarring bij de consument waardoor het in de verkeerde fractie terecht komt of nog erger, in de natuur. In de natuur breken die plastics trouwens nooit volledig af, er resten altijd microplastics. Niemand wil ze in de selectieve fractie, Fost Plus niet in de PMD-zak, de composteerders en vergisters niet in het GFT. De burger denkt vaak dat ze bij PMD horen, maar zo verstoren ze de sortering. Zelfs als ze correct verwerkt worden, breken ze nooit volledig af. Ze laten schadelijke additieven achter die accumuleren in het milieu. Na het afbreken van de componenten, kunnen de grondstoffen niet meer gerecupereerd worden in nieuwe verpakkingen. Eigenlijk horen ze niet tot de circulaire economie. Het is niet duidelijk waarom producenten daarvoor kiezen. Er zijn plastic alternatieven, niet bio-afbreekbaar maar perfect recycleerbaar. Beter is evenwel gewoon geen verpakkingen te gebruiken.

Er wordt constant met cijfers gegoocheld. Op basis van de OVAM-sorteeranalyses van PMD, huisvuilzak, de zwerfvuilfracties enzovoort heeft de VVSG zelf een inschatting gemaakt van hoeveel drankverpakkingen er niet selectief ingezameld worden. Van metalen drankverpakkingen wordt ongeveer 20 procent van de op de markt gebrachte verpakkingen niet selectief ingezameld, van de petflesjes is dat 17 procent.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Freya PERDAENS
Tinne ROMBOUTS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
BBL	Bond Beter Leefmilieu
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
DDRS	digital deposit return scheme
Eurostat	statistical office of the European Union
Fevia	Federatie Voedingsindustrie
GDPR	General Data Protection Regulation (= algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
KB	koninklijk besluit
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PET	polyethyleentereftalaat
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaat
PS	polystyreen
PwC	PricewaterhouseCoopers
RNB	Recycling Netwerk Benelux
SUP	single-use plastic
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
UPV	uitgebreide producentenverantwoordelijkheid
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij